

Jalostuksen tavoiteohjelma

2015 - 2019

Maremmano-abruzzese

Hyväksytty rotua harrastavan yhdistyksen yleiskokouksessa 22.2.2014

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 28.4.2014

Suomen Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 9.9.2014

Sisällys

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA	4
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	7
4. RODUN NYKYTILANNE.....	8
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	8
4.2. Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet.....	26
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	26
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	27
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet.....	27
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	30
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	31
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	32
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	32
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet	37
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt.....	38
4.3.4 Lisääntyminen	39
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	39
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	40
4.4. Ulkomuoto	40
5. YHTEENVETO Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutumisesta.....	42
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	444
6.1 Jalostuksen tavoitteet	444
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	45
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	46
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin.....	48
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	50
7. LÄHTEET	51
LIITE.....	52

1. YHTEENVETO

Jalostuksen tavoiteohjelman päätarkoituksena on ohjata rodun jalostusta toivottuun suuntaan. Tärkeysjärjestyksessä Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry:n tavoitteet rodun kehittämiseksi ovat seuraavat: geenipohjan laajentaminen, tasapainoisen luonteen ja käyttöominaisuuksien säilyttäminen, terveys ja ulkomuoto.

Tavoiteohjelma toimii samalla myös rotuesittelynä, koska siihen on kerätty kattavaa tietoa rodusta, sen historiasta, ongelmista ja kehityskohteista. Ohjelman tavoitteena on koota yhteen kaikki oleellinen tieto rodusta, jotta rodun kehitys, kasvatustyö sekä jalostus Suomessa jatkuisivat parhaalla mahdollisella tavalla. Ulkomuodolliset ja terveydelliset suositukset sekä luonteen vaatimukset tähtäävät siihen, että rotu säilyisi käyttöominaisuuksiltaan tarkoitukseensa sopivana laumanvartijana.

Tavoitteena on rodunomainen, vartioivan käyttäytymisen omaava sosiaalinen koira, jolla pyritään ylläpitämään alkuperäisiä työskentelyominaisuuksia. Sen tulee olla terverakenteinen, ei raskas vaan kevyesti ja joustavasti liikkuva. Luonteeltaan m-a:n tulee olla rauhallinen ja harkitsevainen. M-a on äärimmäisen hyvän muistin omaava koira, joka oppii asiat nopeasti. Se on erittäin luotettava kumppani kotiin maaseudulle sekä alueiden ja varsinkin eläinlaumojen kuten lampaiden vartijaksi. Hyvin sosiaalistettuina koirat toimivat rauhallisesti alueensa ulkopuolella omistajansa kanssa.

Rotu on rohkea, valpas sekä perhettään/laumaansa kohtaan uskollinen. Maremmano-abruzzese on laumassa (perhe, eläinlauma) viihtyvä koira, joka seuralaisenakin toimii vahtina. Se ei vartioimiskäyttäytymisensä vuoksi sovellu kerros-/rivitalolähiöön, vaan tarvitsee eläinlauman tai alueen (omakotitalon piha/maatila) eli reviirin vartioitavakseen. Näin saadaan turvattua sopivat olosuhteet rodulle ja minimoitua stressistä aiheutuvia ongelmia.

Rotu on alkukantainen ja suhteellisen terve, rakenteeltaan liioittelematon peruskoira niin täällä Suomessa kuin rodun kotimaassa Italiassa. Hyvien tuontien ja jalostusvalintojen myötä rotu voi myös säilyä sellaisenaan täällä Suomessa. Rodun kasvatusta ajatellen nykyistä geenipohjaa tulisi laajentaa ja tuonteja suunniteltaessa tämä täytyy pitää mielessä. Samoista linjoista/suvuista olevien koirien tuontia on yritettävä välttää. Rodun tunnusmerkkeinä ja erona muihin valkoisiin laumanvartijoihin on pää, joka muistuttaa jääkarhun päätä. Myös ”hymyilevä” ilme sekä lasimainen turkin rakenne ovat ominaispiirteitä, jotka erottavat sen muista isoista valkoisista roduista.

Yhdistys suosittelee, että jalostukseen käytettävät koirat ovat kaikilta osin mahdollisimman terveitä, hyväluonteisia ja vähintään kaksi vuotta vanhoja. Edelleen jalostukseen suositellaan käytettäväksi koira, joka on virallisessa näyttelyssä saanut vähintään kaksi erittäin hyvää laatuarvostelutulosta. Vaihtoehtona on, että koira on osallistunut jalostustarkastukseen, johon osallistumisen ikärajan on 24 kuukautta. Sisäsiitosasteen tulisi olla mahdollisimman lähellä 0 %, mutta kuitenkin alle 6,25 %. Jalostukseen ei tule käyttää koira, joka on luonteeltaan selvästi todettu araksi tai aggressiiviseksi. Pentujen rekisteröinnin ehdot ovat seuraavat: jos jalostukseen käytetään D-lonkkaista koira, toisen osapuolen on oltava A- tai B-lonkkainen. Jos jalostukseen käytettävän yksilön kyynärnivelaste on 1, toisen osapuolen on oltava terve.

Pentueet, jotka ovat tavoiteohjelman mukaisia, saavat rotuyhdistyksen tuen. Rodun terveystietoja sekä näyttely- että tutkimustuloksia on alusta alkaen kerätty seuran toimesta. Tiedot ovat kasvattajien käytettävissä jalostusta varten ja niitä julkaistaan myös seuran lehdessä.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Kansainvaellusten aikoihin laumanvartijoiksi sopivia koiria levisi paimentolaisten mukana Välimeren maihin. Marcus Terentius Varro kuvailee maataloutta käsittelevässä kirjassaan *Res rusticae* 50 vuotta eKr. tarkasti valkoista karjawahtia, joka olemukseltaan muistuttaa tämän päivän maremmano-abruzzesea. Varro sijoitti nämä vahdit Italiaan, Espanjaan ja Kreikkaan sekä kuvaa tarkasti koirien työskentelytapaa.

Keskiajalta löytyy todisteita tyypiltään vakiintuneesta maremmano-abruzzesesta kirkkojen maalauksista ja veistoksista. Rotu on siis vanha vahtikoirarotu jo antiikin ajoista alkaen. Sen luonne ja ulkomuoto ovat vuosituhansien aikana muotoutuneet itsenäiseen, vaihtelevissa luonnon olosuhteissa tapahtuvaan työhön, jossa vaara uhkaa petoeläinten tai ihmisvarkaiden taholta. Maremmano-abruzzeset ovat aina liittyneet Italian lammastalouden kehitykseen. Lampaiden siirtäminen Apulian tasangoilta Abruzzon vuoristoon kesälaitumille tapahtui vuosisatojen ajan samoja vuoristoreittejä (tratturi) pitkin paimenten ja koirien avulla. Nykyään pidemmät matkat lampaat ja koirat siirretään kuorma-autoilla, mutta lyhyemmät vaelletaan lauman kanssa laitumelta toiselle kuten ennenkin.

Italiassa lampaat ovat tiiviisti yhtenä laumana laiduntavia rotuja. M-a:n tehtävänä on suojata laumaa edestä, sivulta ja takaa. Jos uuhi jää synnyttämään, yksi koirista jää turvaksi, kunnes emä ja karitsa lähtevät liikkeelle. Laumojä siirrettäessä apuna on myös paimentavia koiria. 400 – 500-päistä katrasta vartioi yleensä neljästä kuuteen koiraa, toki niitä saattaa olla useampiakin. Koirat ovat eläneet koko ikänsä lampaiden kanssa eivätkä jätä lampaita, vaikka paimen poistuisikin lauman luota. Sosiaalistuminen lampaisiin on vahvempi kuin ihmisiin. Tänä päivänä maremmano-abruzzesea arvostetaan suuresti eläinlaumojen vartijana, sillä vartioimattomat laumat ovat otollista saalista petoeläimille ja villiintyneille koirille, jotka ovat edelleen uhkana Abruzzon vuoristoseuduilla.

Rotu on noussut avainasemaan myös Italian susien suojelussa. Susia joutuu vuosittain laittomasti tapetuksi, koska ne ovat vaaraksi lampaankasvatukselle ja muiden kotieläinten pidolle. Suojelun ansiosta sekä susi- että karhukannat ovat jälleen voimistuneet. Koirien suojelussa laumojä pedot joutuvat etsimään ravintonsa muualta.

Laumaa vartioidessaan m-a välttää joutumista kamppailuun suden kanssa. Tärkein työskentelytapa on itse asiassa se, että koirat ovat läsnä. Mikäli susi uhkaa laumaa, koirat varoittavat haukkumalla. Ne voivat myös muulla tavoin kiinnittää suden huomiota pois lampaista häiriten näin niiden saalistusta.

Kasvattajia on kannustettu pitämään yllä rodun alkuperäisiä työskentelyominaisuuksia. Jotta rotu säilyisi terveenä ja elinvoimaisena sekä hyväluonteisena, kantaa vahvistetaan ottamalla lampurien koiria jalostusmateriaaliksi. Italialaisissa työkoirissa luonne on aina ulkomuotoa tärkeämpi, mikä ei tarkoita sitä, etteivätkö lampurit arvostaisi myös hyväntyyppisiä työkoiria. Koirat työskentelevät lammasvahteina sekä alueiden ja omaisuuden suojelijoina. Rotua käytetään myös eri maissa esim. siipikarjan, nautaeläinten ja laamojen vartijana. Oman perheen keskuudessa ja omistajan seurassa myös muualla m-a on rauhallinen, uskollinen ja turvallinen seuralainen.

Suomeen ensimmäinen maremmano-abruzzese tuli vuonna 1978.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

Italiassa rodun rekisteröinti lisääntyi 1940-luvulla, kun näyttelyt alkoivat yleistyä. Koiria rekisteröitiin kahteen eri rekisteriin kotiseutunsa mukaan. Maremman seuduilta rekisteröitiin rikkaiden maanomistajien koiria maremmanoina ja Abruzzon paimenten koirat rekisteröitiin abruzzeseina.

Ulkomuototuomari professori Giuseppe Solaro sai Italian Kennelliitolta (ENCI) tehtäväkseen selvittää koirien alkuperän sekä sen, oliko kysymyksessä yksi vai kaksi eri rotua. Selvityksensä perusteella professori Solaro laati vuonna rotumääritelmän, jonka ihanteeseen molemmat alkuperätyypit sopivat. Hän päätyi lopputulokseen, jonka mukaan koirat olivat aina sekoittuneet toisiinsa kesä- ja talvilaitumia vaihdettaessa. Rodun nimeksi päätettiin vuonna 1953 ottaa Cane da Pastore Maremmano e Abruzzese eli lyhyemmin maremmano-abruzzese.

Rotu levisi Englannin kautta Maremma Sheepdog -nimellä Skandinaviaan 1970-luvulla. Polemiikki rodun nimestä ei suinkaan loppunut. 1980-luvulla Abruzzon alueen asukkaat alkoivat entistä voimakkaammin protestoida sitä vastaan, että rotua muissa maissa aivan liian usein ja virheellisesti kutsuttiin maremmaksi tai maremmanoksi. Nimikiista eteni 1980-luvun lopulla jo siihen pisteeseen, että ENCI:ltä pyydettiin selvitystä, oliko tarvetta tunnustaa kahden eri rodun olemassaolo. ENCI ei nähnyt tarvetta rodun jakamiseen, ja niinpä rodun nimi on yhä edelleen maremmano-abruzzese.

Italian rotuyhdistys otti tämän jälkeen yhteyttä eri maiden rotuyhdistyksiin ja pyysi niitä huomioimaan rodun oikean virallisen nimen. Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry halusi tukea Italian rotuyhdistyksen pyrkimystä pitää rotu yhtenäisenä ja teki syksyllä 1993 esityksen Suomen Kennelliitto ry:lle rodun nimen muuttamisesta maremmano-abruzzeseksi. Lyhennyksenä voidaan käyttää m-a. Muualla maailmassa rodusta käytetään useasti lyhennettä PMA (Pastore Maremmano-Abruzzese).

Sukulaisrodut

Laumanvartijarotuja on lähes kaksikymmentä, viisi niistä kuuluu ns. valkoisiin laumanvartijoihin. Näitä ovat maremmano-abruzzese Italiasta, kuvasz Unkarista, slovakiancuvac Slovakiasta, owczarek podhalanski Puolasta sekä pyreneittenkoira Ranskasta. Alun perin näiden koirien arvellaan polveutuvan suurista, Aasian vuoristoissa tuhansia vuosia sitten vaeltaneista molossityyppisistä koirista. Tiibetin ylängöllä 3000 - 4000 vuotta sitten elänyttä tiibetinmastiffia muistuttavaa koiraa pidetään kaikkien molossityyppisten koirien kantarotuna. Nämä suuret koirat seurasivat vaeltavia heimoja ja niiden laumoja Aasiasta länteen. Heimojen asettuessa Euroopan eri vuoristoalueille kuten Karpaateille, Alpeille, Tatalle, Pyreneille ja Apenniineille, kehittyi jokaiseen niistä oma vahtitrotunsa. Ei tiedetä, missä järjestyksessä ja milloin tarkemmin ottaen rodut syntyivät. Paimenille koiran suoriutuminen työstään on ollut jalostusvalinnan lähtökohta. Rodut ovat eriytyneet toisistaan ja vakiintuneet, kun ne ovat jääneet omille alueilleen. Geenipohja on sitten kehittynyt ja sekoittunut kulloisellakin alueella eläneiden koirien kanssa. Sekoittumista on arvatenkin tapahtunut, jos laumoja on viety ns. rajojen yli, koska koiria ei ole vahdittu kuten nykyään tehdään, jos/kun halutaan olla varmoja polveutumisesta.

Eri linjat Suomessa

Kasvatus Suomessa on alkanut vuonna 1988 ensimmäisen pentueen myötä. Alussa koirat tuotiin enimmäkseen Ruotsista, jonne rotu oli tullut Englannista. Kiinnostuksen kasvaessa koiria ryhdyttiin tuomaan suoraan Italiasta, joka on edelleen rodun pääasiallinen tuontimaa. Kannassa on tämän seurauksena tapahtunut sukulinjojen vaihto 2000-luvun alkupuolella. Kun Ruotsista tuodut koirat edustivat ns. kennelkasvatusta Italiasta Englannin kautta tuotuna, niin suoraan Italiasta tuodut koirat olivat ensimmäisinä kasvatustyön aloittaneiden kenneleitten koiria sekä lampaidenkasvattajien työkoirien jälkeläisiä. Nyt tuonnit ovat enimmäkseen uusien italialaisten kennelkasvattajien koiria.

Koirien määrän kasvusta huolimatta Suomessa ei jalostuksellisesti ole kovin montaa eri linjaa, sillä tuontikoirat ovat suurelta osin samoista sukulinjoista. Tuontikoirat ovat suoraan jonkin määrätyn uroksen jälkeläisiä, tai sama uros voi esiintyä myös toisten tuontien isoisänä tai vieläkin kauempana sukutaulussa. Tilannetta hankaloittaa, että Italiassa monet kasvattajat usein käyttävät samoja uroksia jalostukseen. Moni muutaman vuoden aikana syntyvistä pennuista on saman uroksen jälkeläisiä kunnes muotiuros vaihtuu toiseen. Samalla on myös ollut havaittavissa muutamien narttujen yleistyminen kuin varkain koirien sukutauluissa. Suomalaiset kasvattajat ovat kuitenkin tähän asti onnistuneet pitämään pentueittensa sukusiitosasteet alhaisina.

Maremmano-abruzzese Suomessa, koiramäärän kehitys

Rodun historia Suomessa alkoi vuonna 1978 kun ensimmäinen maremmano-abruzzese tuli Suomeen. Kasvatustoiminta alkoi vuonna 1988, kun ensimmäinen pentue syntyi Ahvenanmaalla, Viveca ja Volmar Widbergin Mazzarella-kennelissä. Rotu on määrällisesti kasvanut hitaasti ja vasta vuodesta 2007 lähtien pentueitten määrä on vuosittain noussut kuten myös syntyneiden pentujen määrä. Samana ajanjaksona myös tuonnit ovat lisääntyneet.

Ajalla 1988 – 2013 Suomessa on syntynyt 64 pentuetta (402 pentua). Pentuja on rekisteröity 18:lla eri kennelnimellä ja ilman kennelnimeä on kasvatettu seitsemän pentuetta. Suomessa on, tuonnit mukaan lukien, rekisteröity yhteensä 480 maremmano-abruzzesea. Viimeisen kymmenen vuoden aikana (2004 – 2013) on syntynyt 35 pentuetta. Niissä on ollut yhteensä 238 pentua, joista 116 urosta ja 122 narttua. Suurin kasvu koirien määrässä on kuitenkin tapahtunut tämän ajanjakson viiden viimeisen vuoden aikana (2009 - 2013), jolloin pentueita on syntynyt 25 ja pentuja on ollut 161. Myös tuontien määrä on kasvanut tänä aikana ja viimeisen viiden vuoden aikana on tuotu yhteensä 25 koiraa

Pentukysynnän on aikaisemmin riittänyt tyydyttämään 1-2 pentuetta vuodessa. Viime vuosina rodun kysyntä kuitenkin on kasvanut, koska rotu ei enää ole niin tuntematon ja harvinainen. Kysyntään vaikuttaa myös koirien onnistunut käyttö rodunomaisissa työtehtävissä eripuolella Suomea sekä sudensuojeluohjelman toteutuminen.

Alla olevaan taulukkoon on kerätty kaikki Suomessa syntyneet pentueet ja pennut vuosina 1988 - 2013.

Kennel	Pentueet	Pennut	Viimeisin rekist. pentue	FI MVA
Aamuruskon	1	6	2003	1
Guardagregge	4	26	2013	2
Helgborg	3	13	2003	
Italo	2	15	1992	3
Juppsguard	16	104	2013	13
Kianolefkos	2	16	2005	1
Lakeuden Komia	5	32	2013	2
Mareus	4	30	2013	
Mazzarella	5	21	1994	7
Mezzanotte	2	7	2012	
Mohandis	1	9	1990	
Musikaalin	2	14	2013	
Northen Guardian	1	6	1995	
Pideraq's	2	9	1993	
Pikkutalli	2	11	2001	
Spaindog's	2	8	2001	1
Startail's	2	10	2005	
Tuliturkin	1	6	1995	3
Hyväri Maarit	1	7	1991	
Kolehmainen Sari	1	12	2012	
Rimminkangas Hannele	1	7	1993	
Saarela Virpi	1	6	2012	
Vuoreneimo Sanna & Jarkko	1	10	1995	1
kasvattajanimeä ei saa näyttää	1	8	2010	
kasvattaja ei tiedossa	1	9		
Yhteensä	64	402		

Taulukko 1. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet tammikuu 2014

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry perustettiin 9.6.1990 Mynämäellä ja merkittiin yhdistysrekisteriin 18.11.1992. Italian rotuyhdistys Circolo del Pastore Maremmano-Abruzzese vetosi eri maiden rotuyhdistyksiin ja pyysi heitä käyttämään yhdistyksiensä nimissä rodun oikeaa nimeä, maremmano-abruzzese. Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry otti nimikysymyksen huomioon jo perustamiskokouksessaan.

Maremmano-abruzzese on Suomen Seurakoirayhdistys ry:n (SSKY) alainen rotu. Yhdistyksemme on ollut Suomen Seurakoirayhdistys ry:n jäsenyhdistys vuodesta 1997 sekä Suomen Kennelliitto ry:n ja Varsinais-Suomen kennelpiirin jäsen. Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry on ollut Suomen Kennelliiton hyväksymä rotua harrastava yhdistys 16.8.2001 lähtien.

Seuran toiminta kattaa koko maan ja tavoitteena on tehdä maremmano-abruzzese-rotua tunnetuksi, sekä neuvoa ja opastaa rodusta kiinnostuneita. Seura pyrkii järjestämään tapaamisia sekä julkaisee Turvakarri-jäsenlehteä kaksi kertaa vuodessa. Seuran tavoitteena on myös edistää rodun jalostusta ja vuosittaisten tapaamisten yhteydessä on järjestetty epävirallisia näyttelyitä sekä jalostustarkastuksia. Turvakarri-lehdessä pyritään julkaisemaan aiheeseen liittyviä ajankohtaisia ja mielenkiintoisia artikkeleita. Seuralla on myös omat kotisivut <http://www.maremmano-abruzzese.fi> ja Facebook-sivut <https://www.facebook.com/groups/292017654244392/> sekä pentuvälitys seuran jäsenkasvattajille. Seuran rotuesitetä on jaettu SSKY:n sekä jäsenistön toimesta. Vuonna 2003 yhdistys teki tutustumismatkan Italiaan tapaamaan paikallisia kasvattajia sekä heidän koiriaan. Yhteyksiä Italian rotuyhdistykseen pidetään yllä kirjeitse sekä sähköpostitse. Muutamat rotumme kasvattajat ovat vierailleet Italiassa useasti viimeisen kymmenen vuoden aikana tutustuen rodun nykytilanteeseen.

Seuran jäsenmäärä on viime vuosina vaihdellut suuresti. Nyt jäsenmäärä on kääntynyt pienoiseen nousuun kasvattajien liittämien pentujäsenten myötä.

Jäsenmäärä 31.12.2013 on 32 varsinaista, 6 pentujäsentä ja 4 perhejäsentä yhteensä 42 jäsentä.

Yhdistyksen jalostusasioista huolehtii hallituksen valitsema jalostusneuvoja tai hallituksen asettama jalostustoimikunta, jonka jäsenistä ainakin yhden tulee olla Suomen Kennelliiton – Finska Kennelklubben koulutuksen käynyt jalostusneuvoja. Jalostustoimikunta taltioi koirakannan sukutaulut, terveystiedot, näyttelytulokset ja arvotittelit, tuonnit, viennit, pentueet ym. tiedot. Nämä tiedot toimitetaan myös jäsenlehteen julkaistaviksi.

Yhdistys on järjestänyt jalostustarkastuksia 2 - 4 vuoden välein. Tarkastajaksi pyritään kutsumaan rodun erikoispiirteet hallitseva asiantuntija. Rodussa on 2000-luvun alkupuolella pidetty kaksi jalostustarkastusta, vuonna 2004 tarkastajana toimi rodun pitkäaikainen kasvattaja ja asiantuntija Bo Wisfelt (kennel Pastore) Ruotsista. Vuonna 2008 jalostustarkastuksen piti Italian rotuyhdistyksen, CPMA:n puheenjohtaja, rodun erikoistuomari ja kasvattaja tri Paolo Damiani Italiasta.

Koska rodun rekisteröinnit ovat lisääntyneet, yhdistys pyrkii vastaamaan kysyntään. Jalostustarkastuksia pyritään tulevaisuudessa mahdollisuuksien mukaan pitämään tiheämmällä aikavälillä. Vuonna 2012 jalostustarkastuksen piti Elena Ruskovaara ja vuonna 2013 Alberto Cuccillato Italiasta. Vuonna 2014 jalostustarkastajaksi on lupautunut rodun pitkäaikainen kasvattaja ja tuomari Anna Albrigo (kennel di Selvaspina) Italiasta.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Tähän mennessä rekisteröidyistä koirista alle 7-vuotiaita on 236 kpl, ja ne ovat siten ikänsä puolesta mahdollisia jalostuskäyttöön. Loput 244 koiraa ovat siis suurimmaksi osaksi jalostuskäytön ulkopuolella. Jotta jalostuksessa voitaisiin saavuttaa pysyvää edistystä, olisi oltava vähintään 100 yksilöä. Uroksia olisi oltava vähintään 20 ja loput narttuja, siis 20 lisääntyvää koiraparia. Tätä pienemmässä kannassa geneettinen monimuotoisuus ei säily ja perinnöllisten sairauksien ja vikojen leviämisen vaara kasvaa hyvin suureksi. Näin ollen jalostuksessa olisi tietoisesti pidettävä mukana mahdollisimman monta eri yksilöä.

Rodun geenipooli Suomessa ei ole niin laaja ja monimuotoinen kuin kasvattajat luulevat tai toivovat sen olevan. Suomeen on tuotu paljon koiria, enimmäkseen Italiasta, mutta tuonnit ovat usein olleet sukua toisilleen jotain kautta. Taustalla on samoja isiä ja emiä tai sitten sukulaisuus on vastassa isovanhempien kohdalla ja voi kertautua vielä taaempaan sukutaulussa. Italiassa koiria jalostetaan sukutauluista päätellen usein tiukalla linjasiitoksella, jolloin sukusiitosprosentti voi nousta korkeaksi.

Sisäsiitos puretaan käyttämällä erisukuista urosta ja moni päättyy samana vuonna käyttämään samaa suosiossa olevaa urosta. Siksi Italiasta on hyvinkin haasteellista löytää sukulinjoja, jotka eroavat muoissa olevista uroksista.

Suomalaisen kasvatustyön alkuvuosina jalostuskoirat hankittiin enimmäkseen Ruotsista. Ruotsin koirakanta oli peräisin Italiasta Englantiin tuotujen koirien jälkeläisiä. Jalostuskoiria ruvettiin pikkuhiljaa tuomaan suoraan italialaisista kenneleistä. Johtavia kenneleitä olivat mm delle Grandes Murailles ja di Selvaspina. Vaihtoehtoja näille linjoille alettiin hakea jonkun vuoden kuluttua ja Italiasta ryhdyttiin tuomaan lampurien työkoirien jälkeläisiä ja kennelkasvattajien koirat jäivät vähemmistöön. Nyt tuontikoiria hankitaan usein uuden polven italialaisilta kasvattajilta, joilla on kielitaitoa ja tahtoa myydä. Kasvattajien tekemien jalostusvalintojen seurauksena Suomessa tapahtui rodussa 2000-luvun alkupuolella sukulinjojen vaihto, kun Ruotsista tuotujen linjojen käyttö jalostuksessa loppui melkein kokonaan kuten myös niiden vaikutus rodussa.

Vaikka tuonteja on ollut suhteellisen paljon viime vuosina, kovin paljon oikeasti uutta geneettistä materiaalia ei ole saatu tuotua. Ponnistuksia on lisättävä rodun geneettisen monimuotoisuuden laajentamiseksi mm. pyrkimällä löytämään koiria nykyisen tarjonnan ulkopuolelta. Tämä on rodun tulevaisuuden kannalta tärkeää, koska nykyiset linjat ja tuonnit eivät riitä ylläpitämään rodussa riittävää geneettistä monimuotoisuutta. Myös ns. vanhoja linjoja olisi ollut hyvä ottaa jalostukseen silloin kun niitä vielä oli. Vanhoissa linjoissa oli edustettuna alkuaikojen koirien geenejä, jotka erosivat nykyisistä.

Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista. Jalostus ja perinnöllinen edistyminen ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua. Mikäli rodun rekisteröintimäärät ovat yhteensä 1000 koiraa neljän vuoden aikana, yksittäinen koira saa olla vanhempi enintään 20 - 50 koiralle. Pienilukuisissa roduissa suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on enintään 5% laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Koiria rekisteröitiin 159 kpl vuosina 2010 – 2013 ja 5 % tästä on 8. Tämän mukaan koiralla saisi elinaikanaan olla kahdeksan jälkeläistä rodussamme.

Toisen polven jälkeläisiä pienilukuisissa roduissa koiralla saa olla korkeintaan 10% laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi olla 16 meidän rodussa.

Vuositilasto – rekisteröinnit ajalla 2004 – 2013, 10 vuotta

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Pennut (kotimaiset)	42	48	17	30	24	15	26	16	17	3
Tuonnit	8	7	6	1	3	5	4	1	1	
Rekisteröinnit yht.	50	55	23	31	27	20	30	17	18	3
Pentueet	5	7	5	4	4	2	3	2	2	1
Pentuekoko	8,4	6,9	3,4	7,5	6,0	7,5	8,7	8,0	8,5	3,0
Kasvattajat	5	7	4	4	3	2	2	2	2	1
Jalostukseen käytetyt eri urokset										
- kaikki	5	7	5	4	4	2	2	2	2	1
- kotimaiset	2	3	1	1	2	1			1	1
- tuonnit	3	4	3	2	2	1	2	1	1	
- ulkomaiset	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3 v	3 v 6kk	4v 2kk	4v 8kk	3v 7kk	1v 11kk	2v 11kk	2 v	2v 2kk	4v 10 kk
Jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki	5	7	5	4	4	2	3	2	2	1
- kotimaiset	3	6	1	1	2	1	1	1	1	1
- tuonnit	2	1	4	3	2	1	2	1	1	
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	2v 7kk	3v 9kk	3v 9kk	4v 5kk	3v	2v 3kk	3v 3kk	4v 4kk	4v 5kk	4v 10kk
Isoisät	9	12	10	8	6	4	5	4	4	2
Isoäidit	9	12	10	8	7	4	5	4	4	2
Sukusiitosprosentti	0,58%	1,78%	0,09%	0,31%	3,09%	0,00%	0,08%	0,00%	2,02%	14,62%

Taulukko 2. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet tammikuu 2014

Rekisteröintimäärät Suomessa

Rodun rekisteröinnit Suomessa ovat aina olleet hyvin maltilliset. Määrä on kuitenkin lähtenyt kasvuun vuoden 2004 jälkeen. Kasvua on tapahtunut erityisesti vuosien 2012 ja 2013 aikana, jolloin rekisteröintien määrä on rodussa ensimmäistä kertaa ylittänyt 50 yksilöä/vuosi. Suurin osa rekisteröinneistä muodostuu täällä syntyneistä pennuista. Viiden vuoden rekisteröintimäärä (2009 – 2013), tuonnit mukaan lukien on 186 koiraa.

Rekisteröinnit Suomessa ajalla 1981 – 2013

Vuosi	Rekisteröinnit kpl	Pentueita synt.	Urokset kpl	Nartut kpl	Kasvattajia	Tuonnit yhteensä	Tuonti urokset	Tuonti nartut
1981	1	-	-	-	-	1	-	1
1984	-					-	-	-
1985	2	-	-	-	-	2	1	1
1986	2	-	-	-	-	2	1	1
1987	4	-	-	-	-	4	3	1
1988	10	1	2	5	1	3	2	1
1989	3	-	-	-	-	3	2	1
1990	18	2	7	8	2	3	2	1
1991	24	4	12	10	4	2	1	1
1992	9	2	1	7	2	1	-	1
1993	14	2	5	7	2	2	1	1
1994	5	1	2	2	1	1	1	-
1995	20	3	7	12	3	1	-	1
1996	10	1	6	4	1	-	-	-
1997	7	1	3	2	1	2	1	1
1998	5	1	1	4	1	-	-	-
1999	3	-	-	-	-	3	1	2
2000	8	2	2	4	2	2	1	1
2001	20	3	5	11	3	4	2	2
2002	19	3	9	7	3	3	-	3
2003	22	3	12	7	3	3	1	2
2004	3	1	2	1	1	-	-	-
2005	18	2	8	9	2	1	1	-
2006	17	2	10	6	2	1	-	1
2007	30	3	14	12	2	4	2	2
2008	20	2	10	5	2	5	1	4
2009	27	4	11	13	3	3	1	2
2010	31	4	15	15	4	1	1	-
2011	23	5	8	9	4	6	2	4
2012	55	7	24	24	7	7	4	3
2013	50	5	14	28	5	8	6	2
yht.	480	64	190	212		78	38	40

Taulukko 3. Rekisteröinnit 1981 - 2013. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet tammikuu 2014 ja seuran omat arkistot

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Vuosina 1981 - 2013 Suomeen on tuotu kaikkiaan 84 koiraa, joista 78 on rekisteröity tänne. Jakauma rekisteröidyissä koirissa uroksiin ja narttuihin on 38 urosta ja 40 narttua. Viimeisen viiden vuoden aikana (2009–2013) on tuotu 25 koiraa, joista uroksia on ollut 14 ja narttuja 11. Koirien tuonti on lisääntynyt vuosina 2011 - 2013, jolloin kolmena vuonna tuotiin yhteensä 21 yksilöä verrattuna vuosiin 2004 - 2010 (7 vuotta), jolloin koiria tuotiin yhteensä 15 kpl. Koiria on vuosien saatossa tuotu seuraavista maista: Italiasta 56, Ruotsista 20, Norjasta 1, Englannista 1, Hollannista 1, Saksasta 1, Ranskasta 1 ja Virosta 3.

Tyypiltään eri kasvattajien koirat eroavat toisistaan, mutta mahtuvat varsin hyvin rotumääritelmän rajoihin.

Useat paimenet arvostavat kauniita rotumääritelmän mukaisia yksilöitä ja pyrkivät kasvattamaan myös kauniita työkoiria. Tärkein ominaisuus heille on kuitenkin koirien työkyky ja luonne. Niinpä ulkomuodollisesti hyvin erilaiset, jopa rotumääritelmän mukaan tarkasteltuna väärän tyyppiset koirat, pääsevät jatkamaan sukua. Suomeen on tuotu Italiasta viime vuosina muutamia myös aktiivisessa työkäytössä olevan koiran jälkeläisiä.

Italialaiset kennelkasvattajat pyrkivät myös kasvattamaan hyväluonteisia koiria. Lampureihin verrattuna he tämän lisäksi kiinnittävät suurempaa huomiota koirien yhteneväiseen ulkomuotoon, ilmeeseen, pigmenttiin ja turkkiin.

Uutta geneettistä materiaalia on yritetty löytää ja tuoda Italiasta. Rodun rekisteröinnit kotimaassa ovat suuret, mutta monien sukutauluissa esiintyvät samat koirat. Näin ollen vaikeutena on löytää koiria, jotka eivät ole sukua toisilleen. Tämän pitäisi kuitenkin olla mahdollista koska rotu on runsaslukuinen kotimaassaan ja on levittäytynyt koko maahan. Rodun kantakirja on myös auki Italiassa ja rotuun otetaan koiria vuosittain. Edellä esitettyjen seikkojen perusteella risteytyksiä muihin rotuihin ei ole tarve tehdä.

Alla taulukko johon on kerätty kaikki tuonnit kautta aikojen.

Kennelnimi Kasvattajan nimi	1980- luku	1990- luku	2000- 2008	2009	2010	2011	2012	2013	yht.
Italia									
di Selvaspina Anna Albrigo		2	3						5
dei Giunoni D'Alessio Giacinto				1					1
dell'Antica Stirpe Ariola Gabriele							1	1	2
di Bastiano Alfredo			1						1
Bonassi Domenico		1							1
Caniglia Carlo								2	2
Pastore Transumante Capogrosso Dario & Grinberg Alisa							2	1	3
di Bellosguardo Ciampalini Paola						1			1
di Lucus Angitiaie di Cola Agostino			2						2
Contestabile Roberto			1						1
di Santa Maria Cosentino Alfonso								1	1
Dalseno Mario		1							1
Damiani Paolo				1			1		2
della Perla Maremmana Donadoni Manuel								1	1
della Rossera Facchinetti Mario		2			1				3
della Nuovole Bianche Ferro Peola Silvana		1							1
Galano Enzo			1*						1

Kennelnimi Kasvattajan nimi	1980- luku	1990- luku	2000 – 2008	2009	2010	2011	2012	2013	yh.
di Arajani Grasso Antonio								1	1
Grasso Antonio			1						1
Iannella Bruno			1						1
di Michele Sirio			1						1
dell'Antico Tratturo Molinelli Agostino			1	1		2	1	1	6
Patienza Sergio			2						2
Rainaldi Giancarlo			4 + (1*)			1			6
delle Grande Murailles Simondetti Franca		4							4
di Jacopone da Todi Simoni Franco		2	1						3
del Melrancio Stramacci Silvio			1						1
Vanucci Mirco							1		1
Ruotsi									
Guardiano Karlaq Elfvig Anna			1						1
Maremmano Hammond Arthur	11	1							12
Cane Bianco Henriques Kristina			1						1
Helling-Rispoli Pia		1							1
Persson Gösta	1								1
Sjöstrand Pia	1								1
Pastore Wisfelt Marita & Bo		1	1						2
Zetterberg Irene	1								1
Norja									
Lone Aase-Marian	1								1
Hollanti									
Valkoinen Valiot Versteeg Anneke				1					1
Saksa									
Stedinger Woltemade H-W			1*						1
Ranska									
Reber Michael			1*						1
Viro									
Jäetma Imbi						2	1		3
Englanti	1								1

Englannista tuodusta koirasta ei ole tarkempaa tietoa, mutta luultavasti se on tuotu 1970 tai 80-luvulla

* merkittyjä koiria ei ole rekisteröity Suomeen

Taulukko 4. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet ja seuran omat arkistot

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Ajanjaksolla 2004 - 2013 jalostukseen käytettyjen urosten ikä vaihtelee välillä 1v 2kk aina 9v 5kk, keski-ikä ollessa 3,7 vuotta. Narttujen ikä jalostuskäytössä on keskimäärin 3,8 vuotta, nuorimman ollessa 1v 1kk ja vanhimman 7v 10 kk.

Tietoa sukusiitoksesta

Sisäsiitosaste (%) ilmoittaa kuinka suuri osa kaikista geenipareista on perinnöllisesti kaksinkertaistunut. Geenien kaksinkertaistuminen aiheuttaa sisäsiitoksen haittavaikutukset. Geenejä häviää ja jälkeläiset voivat olla luonteeltaan ja fyysisesti sairaita. Myös hedelmällisyys alenee, vastustuskyky heikkenee, aineenvaihduntahäiriötä voi esiintyä tai pennut kuolevat pian syntymänsä jälkeen.

Pienilukuisissa roduissa suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on enintään 5 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Mikäli rodun rekisteröintimäärät ovat yhteensä 1000 koiraa neljän vuoden aikana, yksittäinen koira saa olla vanhempi enintään 20 - 50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä pienilukuisissa roduissa saa olla korkeintaan 10 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä.

Sukusiitosasteen kasvu yli 1 % sukupolvea kohden aiheuttaa perinnöllisten vaihtelun liian nopeaa vähenemistä ja johtaa pidemmällä aikavälillä väistämättä sukusiitokseen. Sukupolvi on neljä vuotta, joten sukusiitosaste saisi nousta vain 0,25 % vuodessa. Tätä nopeampi kasvu merkitsee vaarallisen kapeaa jalostuspohjaa ja vaarana on rodun rappeutuminen.

Suositus on, että yhdistelmän sukusiitosaste on enintään 6,25 %. Tämä tarkoittaa käytännössä serkusparitusta. Jos pennun vanhemmilla on sama isä tai äiti (puolisisarparitus) on pennun sukusiitosaste 12,5 %. Sisko-veli parituksessa sukusiitosaste on 25 %.

Kun sukusiitosprosentti nousee yli 10 %:in haittavaikutukset alkavat näkyä. Todennäköisyys elinvoiman ja hedelmällisyyden heikkenemiseen kasvaa. Sukusiitostaantuma aiheuttaa lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Sukusiitoksen haittavaikutuksia vältetään siis parhaiten, kun sukusiitosaste on mahdollisimman lähellä 0%.

Jotta sukusiitosta oikeasti pystytään välttämään, koirien sukuja täytyy tutkia ja ottaa huomioon pidemmältä ajalta kuin esim. rekisteritodistuksen tai Koiranetin yleisesti antama neljän sukupolven tieto. Mikäli sukutauluja ja sukuja ei tutkita pidemmältä ajanjaksolta yhteiset esivanhemmat neljännessä tai viidennessä sukupolvessa tai vieläkin aiemmissa, voivat kasvattajan tietämättä nostaa yhdistelmän sukusiitosasteen yllättävän korkeaksi. Sukulinjojen tutkiminen voi olla hyvinkin haasteellista, koska rodun kantakirja Italiassa on auki. Rotuun otetaan vuosittain uusia koiria, joiden suvuista on niukasti, jos ollenkaan, tietoja. Tuontikoiran sukutaulu voi siis olla hyvinkin puutteellinen.

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Sukusiitosasteet on saatu Suomen Kennelliiton Koiranetistä ja ne on laskettu siinä olevien puutteellisten sukupolvi-tietojen mukaan eli ovat aliarvioita todellisesta tilanteesta. Pentueiden sukusiitosasteet ovat pysyneet yleisten suositusten rajoissa, enimmäkseen alle 3 %:in ja tarkastelujakson 2004 - 2013 aikana seitsemänä vuonna alle 1 %. Jos sukupolvitiedot täydennettäisiin, sukusiitosaste oletettavasti edelleen pysyisi kohtuullisen matalana, eikä luultavasti ylittäisi 6,25 %. Vuonna 2004 sukusiitosaste kohosi 14,62 %:iin ja vuonna 2000 5,69 %:iin, mutta muina vuosina ajalla 1994 - 2013 sukusiitosaste oli alle 3 %:in. Vuonna 1999 ei rekisteröity yhtään pentuetta. Viimeisimmän sukupolven (2010 - 2013) sukusiitosaste on 2,76 % ja vuotta kohden 0,69 %. Edellisen sukupolven (2006 - 2009) sukusiitosaste on 3,17 % ja vuotta kohden 0,79 %.

Sukusiitosaste vuosina 2013 – 1994									
2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
0,58 %	1,78 %	0,09 %	0,31 %	3,09 %	0,00 %	0,08 %	0,00 %	2,02 %	14,62 %
2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994
2,14 %	0,59 %	0,76 %	5,69 %		0,78 %	1,56 %	2,15 %	1,81 %	2,73 %

Taulukko 5. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet tammikuu 2014

Tehollinen populaatiokoko

Tehollinen populaatiokoko kuvaa rodun perinnöllistä monimuotoisuutta ja jalostuspohjan laajuutta. Se on yhteydessä jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen lukumääriin ja niiden suhteisiin. Siihen vaikuttaa myös koirien keskinäinen sukulaisuus sekä jälkeläismäärien tasaisuus. Turvallinen tehollinen populaatiokoko rodussa on vähintään 100 – 200 yksilöä. Mikäli tehollinen populaatiokoko on 50, rodun perinnöllinen vaihtelu koostuu 50 koiran eri geeniversioista. Mitä pienempi tehollinen populaatiokoko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Sukusiitosaste kasvaa nopeasti ja rodusta häviää geeniversioita.

Tehollista populaatiokokoa arvioidaan aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla neljä ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä. Paras tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosprosentin kasvunopeuteen sukupolvea kohden.

Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään puolet syntyvistä koirista tai pentuekoko huomioiden se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku kaksi (2) rodun keskimääräisellä pentuekolla. Jos rodun pentuekoko on 5, jalostukseen tulisi käyttää 40 % rodun koirista ($2: 5 \times 100 = 40 \%$).

Kymmenen vuoden (2004 – 2013) keskimääräinen pentuekoko rodussamme on 6,79 (taulukko sivulla 38). Jalostukseen pitäisi käyttää 29 %:ia koirista ($2: 6,79 \times 100 = 29 \%$). Koko kannasta (480 kpl) pitäisi jalostuskäytössä olla 139 koiraa. Alle 7-vuotiaista koirista jalostuskäytössä pitäisi olla 68 koiraa. Siis huomattavasti enemmän kuin nyt on.

Rodun tehollinen populaatiokoko on liian pieni, jalostukseen käytettävien koirien osuus on liian pieni ja rodun keskimääräinen sukusiitosaste sukupolvea kohden nousee liian nopeasti.

Vuositilasto – jalostuspohja ajalla 2004 – 2013, 10 vuotta

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Per vuosi										
pentueet	5	7	5	4	4	2	3	2	2	1
jalostukseen käytetyt eri urokset	5	7	5	4	4	2	2	2	2	1
jalostukseen käytetyt eri nartut	5	7	5	4	4	2	3	2	2	1
isät/emät	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,67	1,00	1,00	1,00
tehollinen populaatio	7 (70%)	9 (64%)	7 (70%)	5 (62%)	5 (62%)	3 (75%)	3 (50%)	3 (75%)	3 (75%)	1 (50%)
uroksista käytetty jalostukseen	0 %	7 %	10 %	12 %	17 %	9 %	25 %	10 %	11 %	0 %
nartuista käytetty jalostukseen	0 %	4 %	15 %	20 %	20 %	33 %	14 %	29 %	22 %	0 %
Per sukupolvi (4 vuotta)										
pentueet	21	20	15	13	11	9	8	8	9	10
jalostukseen käytetyt eri urokset	15	13	12	10	8	7	7	7	8	8
jalostukseen käytetyt eri nartut	18	14	11	9	8	8	6	7	8	9
isät/emät	0,83	0,93	1,09	1,11	1,00	0,88	1,17	1,00	1,00	0,89
tehollinen populaatio	22 (52 %)	18 (45 %)	15 (50 %)	12 (46 %)	11 (50 %)	10 (56 %)	8 (50 %)	9 (56 %)	11 (61 %)	12 (60 %)
uroksista käytetty jalostukseen	7 %	11 %	12 %	16 %	16 %	15 %	16 %	18 %	15 %	19 %
nartuista käytetty jalostukseen	7 %	13 %	21 %	21 %	22 %	23 %	19 %	24 %	21 %	19 %

Lähde: Suomen Kennelliiton Koiranet 2014

Jalostukseen käytetyt urokset 2004 - 2013

Taulukkoon on otettu kaikki 21 urosta, joita on käytetty jalostukseen ajalla 2004 - 2013.

	Uros	synt. kk/vuosi	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentu- eita	Pentuja	%- osuus	kumulat%	Pentu- eita	Pentuja	Pentu- eita	Pentuja
1	Cane Bianco Bosco i. Cane Bianco Terremoto e. Lara	2/2004	3	23	9,66%	10%	2	18	3	23
2	Ermes Della Rossera i. Pascione dell'Antico Tratturo e. Zucca della Rossera	8/2008	3	21	8,82%	18%	2	12	3	21
3	Limonero Di Lucus Angitiaie i. Cafiero di Lucus Angitiaie e. Severina	6/2004	3	20	8,40%	27%	2	14	3	20
4	Il Corsaro Di Bellosguardo i. Baldassarre di Casa Caruso e. Gaudenzia	5/2011	2	18	7,56%	34%			2	18
5	Morfeo i. Giasone e. Hive	6/2010	2	17	7,14%	42%			2	17
6	Arano Dell'Antico Trantturo i. Argante dell'Antico Tratturo e. Flaca	10/2007	3	15	6,30%	48%			3	15
7	Guardagregge Tito i. Zen del Piangrande e. Diva	4/2010	2	13	5,46%	53%			2	13
8	Juppsguard Alfredo i. Velinosirence e. Juppsguard Rubizzo	2/2003	2	13	5,46%	59%	2	13	2	13
9	Bassadanza i. Vento degli Elmi e. Tzigana dell'Antica Stirpe	4/2004	2	12	5,04%	64%	2	3	2	12
10	Pastoretransumanteettaro i. Ispido e. Areta dell'Antico Tratturo	8/2011	1	11	4,62%	68%			1	11
11	Juppsguard Bojano i. Pastore Zac Zaccheo e. Lisa	2/2006	2	10	4,20%	73%			2	10
12	Juppsguard Carovello i. Cane Bianco Bosco e. Lisa	1/2007	1	10	4,20%	77%	0	0	1	10
13	Leone i. Borbone e. Ofena	2/2003	1	9	3,78%	81%	1	10	1	9
14	Pastore Zac Zaccheo i. Ispido e. Fiastra dei Giunoni	6/2003	1	9	3,78%	84%	5	31	1	9
15	Juppsguard Arturo i. Velinosirence e. Juppsguard Rubizzo	2/2003	1	8	3,36%	88%	3	18	1	8
16	Helgborg Capitano i. Helgborg Asso e. Bellina	5/2003	1	8	3,36%	91%			1	8

	Uros	synt. kk/vuosi	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentu- eita	Pentuja	%- osuus	kumulat%	Pentu- eita	Pentuja	Pentu- eita	Pentuja
17	Juppsguard Camberlino i. Cane Bianco Bosco e. Lisa	1/2007	1	8	3,36%	95%			1	8
18	Zen del Piangrande i. Nettuno dei Giunoni e. Leuco	4/2006	1	7	2,94%	97%	3	20	1	7
19	Pikkutalli Alibaba i. Tuliturkin Melior e. Pastore Rosa Rosella	10/1999	1	3	1,26%	99%	0	0	2	9
20	Juppsguard Simon i. Limonero di Lucus Angitiaie e. Sirena dei Giunoni	2/2009	1	2	0,84%	100%			1	2
21	Odin Dell'Antico Tratturo i. Pompeo e. Irpina	3/2007	1	1	0,42%	100%	2	17	1	1

Taulukko 6. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet tammikuu 2014

Kuutta (6) urosta on käytetty tuottamaan 48 % ajanjakson pennuista.
Käytetyistä uroksista yhdeksän (9) on suomalaisia koiria, loput tuonteja.

Sijalla 1 oleva Cane Bianco Bosco on sijalla 12 olevan Juppsguard Carovellon ja sijalla 17 olevan Juppsguard Camberlinon isä.

Sijalla 2 olevan Ermes della Rosseran isä Pascione dell'Antico Tratturo ja sijalla 21 oleva Odin Dell'Antico Tratturo ovat veljekset.

Sijalla 3 oleva Limonero di Lucus Angitiaie on sijalla 20 olevan Juppsguard Simonin isä. Limonero di Lucus Angitiaen isä Cafiero di Lucus Angitiaie on Ulisse di Angitiaen veli. Ulisse on Pascione dell'Antico Tratturon ja Odin Dell'Antico Tratturon isoisä.

Sijalla 8 oleva Juppsguard Alfredo ja sijalla 15 oleva Juppsguard Arturo ovat veljekset.

Sijalla 10 olevan Pastoretransumanteettaron isä Ispido on myös sijalla 14 olevan Pastore Zac Zaccheon isä ja tämä taas on sijalla 11 olevan Juppsguard Bojanon isä.

Sijalla 18 oleva Zen del Piangrande on sijalla 7 olevan Guardagregge Titon isä.

Sijalla 11 oleva Juppsguard Bojano, sijalla 12 oleva Juppsguard Carovello ja sijalla 17 oleva Juppsguard Camberlino ovat Lisan jälkeläisiä. Lisa on narttujen taulukossa sijalla 1.

Jalostukseen käytetyt nartut 2004 - 2013

Taulukossa on mainittu kaikki ajanjaksolla 2004 - 2013 jalostukseen käytetyt nartut, 23 kpl.

	Narttu	synt.	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	Lisa i. Arciere e. Fioremarsicana	10/2002	3	23	9,66%	7	49	3	23
2	Juppsguard Bernina i. Pastore Zac Zaccheo e. Lisa	2/2006	3	21	8,82%	4	25	3	21
3	Ofena i. Cafiero di Lucus Angitiaie e. Norma	3/2006	3	19	7,98%	2	3	3	19
4	Juppsguard Fidelia i. Juppsguard Arturo e. Valichera	5/2005	3	18	7,56%	0	0	3	18
5	Gurdagregge Vissi D'Arte i. Odin dell'Antico Tratturo e. Guardiano Karlac Acustiq	5/2011	2	17	7,14%			2	17
6	Juppsguard Marta i. Limonero di Lucus Angitiaie e. Ateleta	4/2007	1	12	5,04%			1	12
7	Donnadalilatransumante i. Pascione dell'Antico Tratturo e. Alice di Lucus Angitiaie	3/2011	1	11	4,62%			1	11
8	Spaindog's Valente i. Tulturkin Master e. Tulturkin May Queen	10/1999	2	10	4,20%	1	6	3	17
9	Kianolefkos Luminosa i. Leone e. Juppsguard Preziosa	7/2005	1	10	4,20 %	0	0	1	10
10	Lakeuden Komia Ladylydia i. Juppsguard Alfredo e. Juppsguard Bernina	2/2009	1	9	3,78 %			1	9
11	Ateleta i. Giro e. Laga	2/2003	1	9	3,78%	1	12	1	9
12	Juppsguard Preziosa i. Rossodisera di Selvaspina e. Juppsguard Giada	2/2001	1	9	3,78%	1	10	1	9
13	Valichera i. Catone e. Serra	7/2000	1	8	3,36%	3	18	2	14
14	Sirena Dei Giunoni i. Turco e. Sibilla	2/2007	2	8	3,36%	1	2	2	8
15	Pachamama i. Caino e. Laica di Arajani	7/2006	1	8	3,36%			1	8
16	Nennella Dell'Antico Tratturo i. Chino dell'Antico Tratturo e. Pertecara dell'Antico Tratturo	5/2009	1	8	3,36%			1	8

	Narttu	synt.	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
17	Lakeuden Komia Filmitähti i. Ermes della Rossera e. Juppsguard Bernina	8/2010	1	7	2,94%			1	7
18	Olga Di Selvaspina i. Nontiscordadime di Selvaspina e. Marina di Selvaspina	9/2007	2	7	2,94%			2	7
19	Guardagregge Poppea i. Zen del Piangrande e. Diva	5/2010	1	7	2,94%			1	7
20	Diva i. Cerbero e. Girella	3/2007	1	7	2,94%	3	20	1	7
21	Lakeuden Komia Fiilis i. Ermes della Rossera e. Juppsguard Bernina	8/2010	1	5	2,10%			1	5
22	Lakeuden Komia Misslyyli i. Juppsguard Alfredo e. Juppsguard Bernina	2/2009	1	4	1,68%			1	4
23	Guardiano Karlac Acustiq i. Lejon dei Giunoni e. Kottens Harmonia	12/2005	1	1	0,42%	2	17	1	1

Taulukko 7. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet tammikuu 2014

Käytetyistä nartuista kaksitoista (12) on kotimaisia koiria.

Sijalla 1 oleva Lisa on sijalla 2 olevan Juppsguard Berninan emä, joka taas on sijalla 10 olevan Lakeuden Komia Ladylyydia, sijalla 17 olevan Lakeuden Komia Filmitähti, sijalla 21 olevan Lakeuden Komia Fiilis ja sijalla 22 olevan Lakeuden Komia Misslyylin emä. LK Filmitähti ja LK Fiilis ovat pentuesisarukset. Juppsguard Berninan isä on Pastore Zac Zaccheo, jonka isä taas on Ispido ja löytyy siis kaikkien edellä mainittujen Lakeuden Komia narttujen sukutaulusta.

Sijalla 3 olevan Ofenan isä Cafiero di Lucus Angitiaie on myös sijalla 6 olevan Juppsguard Martan isän Limonero di Lucus Angitiaen isä.

Sijalla 5 olevan Guardagregge Vissi d'Arten emä on sijalla 23 oleva Guardiano Karlac Acustiq.

Sijalla 7 olevan Donnadalilatransumanten isä Pascione dell'Antico Tratturo on myös Ermes della Rosseran isä. Ermes della Rossera on sijalla 17 olevan Lakeuden Komia Filmitähden ja sijalla 21 olevan Lakeuden Komia Fiiloksen isä.

Sijalla 5 olevan Guardagregge Vissi d'Arten isä, Odin dell'Antico Tratturo on Ermes della Rosseran isän, Pascione dell'Antico Tratturon veli.

Sikä urosten, että narttujen sukutauluissa useimmin taustalla esiintyvä uros on Terenzio, rek.nro GI89L9129. Se esiintyy useimmin neljännessä ja kolmannessa sukupolvessa, muutamalla viidennessä tai kuudennessa polvessa. Muutamalla koiralla Terenzio on sukutaulussa sekä isän että emän puolella ja muutamalla se löytyy yhdistelmänä tyttärensä kanssa.

Jalostukseen käytetyistä uroksista ajalla 2004 - 2013 kahdestakymmenestä yhdestä uroksesta yhdeksällä esiintyy Terenzio sukutaulussa, urokset ovat: Cane Bianco Bosco, Morfeo Arano dell'Antico

Tratturo, Guardagregge Tito, Juppsguard Alfredo ja Arturo, Juppsguard Bojano, Juppsguard Carovello ja Camberlino.

Jalostukseen käytetyistä nartuista ajalla 2004 - 2013 kahdestakymmenestäkolmesta nartusta kolmellatoista esiintyy Terenzio sukutaulussa, nartut ovat: Lisa, Juppsguard Bernina, Juppsguard Fidelia, Juppsguard Marta, Lakeuden Komia Ladylyydia, Ateleta, Valichera, Nennella dell'Antico Tratturo, Lakeuden Komia Filmitähti ja Fiilis, Diva, Lakeuden Komia Misslyyli ja Guardiano Karlac Acustiga.

Koiran Terenzio, rek.nro GI89L9129, esiintymistä sukutauluissa tulisi tulevaisuudessa seurata huolella. Jalostuksessa pitäisi pyrkiä siihen, että uros löytyy vain yhdistelmän toiselta osapuolelta. Tuonneissa pitäisi pyrkiä siihen, ettei kyseistä koiraa esiinny tuotavan koiran suvussa.

Jalostuskoirien käyttömäärät ja niiden keskinäinen sukulaisuus

Vuosina 1988 - 2013 Suomessa on syntynyt 64 pentuetta, joissa vanhempina on käytetty 40 eri urosta ja 44 narttua. Näistä neljää urosta on käytetty kolmesti, 16 urosta on käytetty kahdesti ja 20 kerran. Nartuista kuutta on käytetty kolmesti, kahdeksaa on käytetty kaksi kertaa ja 29 narttua on käytetty kerran.

Kymmenen vuoden jaksolla 2004 - 2013 syntyi 35 pentuetta. Näissä neljää urosta käytettiin kolme kertaa, kuutta käytettiin kahdesti ja loppuja 11 urosta kerran. Samalla ajalla neljää narttua käytettiin kolmesti, neljää narttua kahdesti ja loppuja 15 narttua kerran.

Vuosina 2009 – 2013 (5 v) Suomessa syntyi 25 pentuetta, joissa käytettiin 15 eri urosta ja 18 eri narttua. Kahta urosta käytettiin kolmesti, kuutta urosta kahdesti ja loppuja seitsemää urosta kerran. Kyseisellä ajanjaksolla yhtä narttua käytettiin jalostukseen kolmesti, viittä narttua käytettiin kahdesti ja loppuja kahtatoista narttua käytettiin jalostukseen kerran.

Jalostusmateriaalimme on rajoittunutta tuonneista huolimatta. Ensin tuotujen koirien sukulinjat ovat poistuneet kannastamme yhtä lukuun ottamatta, koska niitä edustavia koiria ei ole käytetty jalostukseen. Sopivien yhdistelmien löytyminen Suomen koirakannasta on haasteellista. Erisukuisten tuontikoirien hankkiminen ei ole helppoa, mutta se on välttämätöntä jalostusmateriaalin lisäämiseksi.

Vuosina 2004 – 2013 (10 v) aikana jalostukseen on käytetty 21 eri urosta ja 23 eri narttua. Uroksista, kotimaisia on yhdeksän ja loput ovat tuonteja. Viisi urosta on ensimmäisen polven suomalaisia, yksi on toisen polven suomalainen, yksi on neljännen polven suomalainen ja kaksi on viidennen polven suomalaista. Ko. koirat eivät kuitenkaan ole kokonaan suomalaista kasvatustyötä koska suomalainen linja tulee vain yhden isovanhemman puolelta. Yhdellätoista uroksella on sukulaissuhteita johonkin toiseen listalla olevaan ja 10 urosta on erisukuisia. Vaikka erisukuiset urokset eivät vanhempiensa puolesta ole sukua keskenään osalla on kuitenkin samoja esivanhempia vaihtelevasti toisesta sukupolvesta tai aiemmista sukupolvista. Koska koirien sukutaulutiedot on Suomen Kennelliitossa tallennettu vain neljänteen polveen, ja nekin saattavat olla epätäydelliset, tämän jälkeen esiintyvä sukulaisuus ei ilmene, vaikka sillä saattaisi olla vaikutusta koiran sukusiitosasteeseen.

Käytettyjen urosten joukossa on ainoastaan neljä koiraa, joilla on poikkeavat linjat: Bassadanza, Leone, Helgborg Capitano ja Pikkutalli Alibaba. Yhteensä näillä uroksilla on 32 jälkeläistä. Mainitut urokset ovat syntyneet välillä 1999 – 2004 eli ovat jalostuskäytön ulkopuolella, kuten myös kohta kaikki niiden jälkeläiset. Tämän jälkeen nämä suvut loppuvat. Yhtä Leonen narttupentua on käytetty jalostukseen Suomessa. Yhtä Bassadanzan urospentua on kahdesti käytetty jalostukseen ulkomailla samalle nartulle ja kolme jälkeläistä on tuotu Suomeen.

Jalostukseen on käytetty 23 eri narttua, näistä 12 on kotimaisia, loput tuonteja. Kotimaisista koirista viisi on ensimmäisen polven suomalaisia, kolme on toisen polven suomalaisia, yksi neljännen polven suomalainen ja kaksi on kuudennen polven suomalaisia. Kuusi sukupolvea omaavat nartut ovat samaa

sukua. Nämä koirat eivät ole kokonaan suomalaista kasvatustyötä koska suomalainen linja tulee vain yhden isovanhemman takaa.

Huomattavaa on, että urosten ja narttujen neljän, viiden ja kuudennen polven koirat edustavat kaikki samaa sukulinjaa.

**Jalostukseen vuosina 2004 – 2013 käytettyjen urosten vanhemmat lukumääräisesti
kts urokset taulukosta 6 sivu 17**

Taulukkoon on kerätty useimmin esiintyvät esi-isät					
Urokset viidenteen sukupolveen saakka					
Uros	1.polvi	2.polvi	3.polvi	4.polvi	5.polvi
Terenzio	0	0	4	9	8
Turco	0	4	5	1	1
Cafiero Di Lucus Angitiaie	1	2	0	5	0
Ulisse Di Lucus Angitiaie	0	1	1		1
Ispido	2	1	1	2	0
Gransasso	0	2	1	0	0
Urokset, jotka eivät ole sukua edellisille/ eri linjaa Bassadanza Helborg Capitano Pikkutalli Alibaba Leone					
Taulukkoon on kerätty useimmin esiintyvät nartut sukutauluista					
Nartut viidenteen sukupolveen saakka					
Narttu	1.polvi	2.polvi	3.polvi	4.polvi	5.polvi
Irpina	1	1	0	1	0
Laga LIR99/181898	1	0	1	0	0
Faleria Dei Giunoni	1	0	1	0	0
Fiastra Dei Giunoni	1	1	0	0	0
Ofena LIR01/95359	1	0	0	0	1
Viidennen sukupolven tiedot puuttuvat usein koirien sukutauluista Koiranetissä.					

Taulukko 8. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet tammikuu 2014

**Jalostukseen vuosina 2004 - 2013 käytettyjen narttujen vanhemmat lukumääräisesti
kts nartut taulukosta 7 sivu 19.**

Taulukkoon on kerätty useimmin esiintyvät esi-isät					
Urokset viidenteen sukupolveen saakka					
Uros	1.polvi	2.polvi	3.polvi	4.polvi	5.polvi
Terenzio	0	1	3	12	13
Turco	1	1	7	8	0
Cafiero Di Lucus Angitiaie	1	1	0	0	0
Ulisse Di Lucus Angitiaie	0	0	2	2	0
Ispido	0	1	5	1	0
Gransasso	0	1	6	2	8
Pascione Dell'Antico Tratturo	0	2	0	0	0
Nartut, jotka eivät ole sukua edellisille/ eri linjaa Spaindog's Valente Pachamama Olga Di Selvaspina					
Taulukkoon on kerätty useimmin esiintyvät nartut sukutauluista					
Nartut viidenteen sukupolveen saakka					
Narttu	1.polvi	2.polvi	3.polvi	4.polvi	5.polvi
Irpina	0	2	3	0	0
Laga LIR99/181898	1	2	1	0	0
Faleria Dei Giunoni	0	2	1	0	0
Fiastra Dei Giunoni	0	1	4	0	0
Ofena LIR01/95359	0	1	1	1	0
Viidennen sukupolven tiedot puuttuvat usein koirien sukutauluista Koiranetissä.					

Taulukko 9. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet tammikuu 2014

Rodun populaatiot muissa maissa

Tähän on koottu tilanne rodun kotimaan lisäksi lähialueillamme Pohjoismaissa ja Virossa sekä maissa, joissa m-a:n kasvatustoimintaa on enemmän.

Italia Maahan on rekisteröity vuosina 2002 - 2012 7058 maremano-abruzzesea. Näiden lisäksi rekisteröimättömiä koiria on arviolta muutamia tuhansia. Mm. useimmat työkoirat ovat rekisteröimättömiä. Kannan kokonaismäärää on vaikea arvioida, koska tietoja syntyneistä rekisteröimättömistä pentueista ei tarvitse ilmoittaa mihinkään. Koirien työkäyttö on taas lisääntynyt. Koiria pidetään paljon myös pihojen ja omaisuuden vahteina. Rekisteröinnit Italian Kennelliitton ENCI:in vuosina 2002 – 2012:

2002	2003	2004	2005	2006	2007
665	691	612	611	555	691
2008	2009	2010	2011	2012	
547	542	684	706	754	

Viro Viron Kennelliittoon EKK:hon rekisteröitiin ensimmäinen m-a vuonna 2010. Vuosina 2010 - 2014 maahan on tuotu kuusi yksilöä, joista neljä Suomesta. Pentueita tuona aikana on syntynyt kolme. Rekisteröinnit: 2010: 10, 2011: 1, 2012: 8, 2013: 0, 2014: 4.

Ruotsi Ensimmäiset koirat tuotiin vuonna 1970 Englannista, mutta varsinainen kasvatustyö alkoi 1980-luvun alussa, jolloin rotuun Englannissa perehtynyt majuri Arthur Hammond muutti Ruotsiin ja aloitti kasvatustyön kennelnimellä Maremmano. Tämä nyt jo edesmennyt vaikuttaja oli myös perustamassa Suomen Maremmano-Abruzzese Seuraa.

Ruotsin rekisteröinnit vuosina 2005 - 2013: 2005: 5 (joista tuonteja 1), 2006: 18 (tuonteja 3), 2007: 36, 2008: 28, 2009: 14 (tuonteja 2), 2010: 41 (1 tuonti), 2011: 14, 2012: 3 tuontia, 2013: 11 (5 tuontia). Tuonnit ovat Italiasta, Suomesta ja Norjasta.

Tanska Tanskan Kennelliiton DKK:n mukaan vuosien 2001 - 2013 välisenä aikana ei maahan ole rekisteröity yhtään m-a:ta.

Norja Norjan Kennelliittoon NKK:hon on viimeksi rekisteröity rotua vuonna 2005. Kyseessä on kolme pentua, jotka ovat syntyneet 13.6.2005 yhdistelmästä Pastore Tizio Tiziano (S) x Apature Ella (UK).

Australia Vuoteen 2011 mennessä Australiassa on rekisteröity kaikkiaan 3 999 m-a:ta. Uroksia näistä on 1 910 ja narttuja 2 089. Tuonteja on ollut kaikkiaan 28. Rekisteröimättömiä työkoiria arvioidaan olevan tuhatkunta. Rekisteröinnit vuosina 2000 - 2011: 2000: 368, 2001: 200, 2002: 116, 2003: 84, 2004: 90, 2005: 108, 2006: 109, 2007: 77, 2008: 84, 2009: 105, 2010: 135, 2011: 141. Kantaa ovat rikastuttaneet viisi tuontiuurosta ja neljä tuontinarttua vuosina 2000 - 2011. Koirakanta perustuu suurelta osin Englannin tuonteihin. Viime vuosina koiria on tuotu mm. Italiasta, Englannista ja Suomesta. Geenipoolin laajentamisessa on kuitenkin vielä hyvin paljon tehtävää. Australian tilannetta hankaloittavat kaukainen sijainti ja tiukat tuonti- ja karanteeniehtot. Tiedot on poimittu Australian Kennelliiton ja www.maremmano.com sivuilta.

USA Nykyinen kanta lienee alle tuhat koiraa. Suurin osa on rekisteröimättömiä työkoiria, ja osa kuuluu UKC:n rekisteriin, jota mm. Suomen Kennelliitto ei hyväksy. Rotu ei ole AKC:n tunnustama, eivätkä rodun pääasialliset harrastajat/kasvattajat ole myöskään anoneet tunnustamista tai eivät ole anomassa sitä. Ray Coppingerin Livestock Guardian Projectin yhteydessä 1970-luvulla maahan tuotiin Italiasta aikuisia työkoiria sekä työkoirien jälkeläisiä. Maahan tuodaan edelleen yksilöitä mm. Italiasta ja viedään mm. Etelä-Amerikkaan kuten Chileen ja Brasiliaan. Etenkin karhut ja kojootit uhkaavat kotieläimiä USA:ssa. Lähde MSCA/Debra Powers.

Britannia Noin 200 koiraa. Ensimmäinen yksilö Brittein saarille tuotiin 1930-luvulla Italiasta, ja alussa kannan kehitys oli hyvin hidasta. Rotu oli pitkään liian harvalukuinen saadakseen maan kennelliitolta BKC:ltä serttioikeudet. Ne rotu sai 1980. Työkäyttö Britanniassa on olematonta petojen puuttuessa lähes tyystin. Vuonna 1976 maahan tuotiin kaksi kantavaa narttua Italiasta, ja näistä uusista yksilöistä alkoi kasvatustyön elpyminen. Pienen nousun jälkeen kasvatustyö kuitenkin taas laantui, ja pentuja on viime vuosina teetetty hyvin vaihtelevasti. Kanta on näin romahtanut huippukauden lukemista.

Viime vuosina Italiasta on kuitenkin tuotu joitakin koiria, ja rodun harrastajat toivovat kasvatuksen taas elpyvän, mutta se tuntuu olevan pikemminkin hiipumaan päin. Kasvattajia oli parhaimmillaan 24, nykyään vain muutama satunnaisesti pentuja teettävä kenneli. Britanniassa oli kaksi rotua harrastavaa yhdistystä. Niistä jäljellä on enää MSCGB, mutta senkin jäsenmäärä on kutistunut. Tiukat karanteenimääräykset rajoittivat pitkään rodun kasvatustyötä ja geenipoolin laajentumista. Nykyään Englannin maahantuontimääräykset ovat lieventyneet. Rekisteröinnit 2009 - 2013: 2009: 25 (joista tuonteja 3), 2010: 22 (tuonteja 2), 2011: 24, 2012: 16 (tuonteja 7), 2013: 19 (tuonteja 1).

Lähde Charlotte Walsh ja BKC.

Saksa Maassa arvioidaan olevan noin 200–300 m-a:ta. Saksan penturekisteröinnit vuosina 1998 - 2012: 1998: 10, 1999: 10, 2000: 9, 2001: 9, 2002: 13, 2003: 6, 2004: 13, 2005: 29, 2006: 2, 2007: 12, 2008: 21, 2009: 11, 2010: 22, 2011: 28, 2012: 9. Lisäksi tulevat tuonnit, suurin osa Italiasta, mutta niistä ei ole tarkempaa tietoa saatavilla. Tiedot ovat koonneet Peter ja Barbara Jaskowiak.

Hollanti Ensimmäiset m-a:t tuotiin Hollantiin vuonna 1950. Ensimmäinen pentue rekisteröitiin maassa vuonna 1963. Aktiivisia kasvattajia on kaksi. Moni Hollannissa syntynyt pentu päättyy muualle Keski-Eurooppaan, joten maan oma kanta käsittää noin 200 yksilöä. Rekisteröinnit Hollannin Kennelliitossa vuosina 2005 - 2013: 2005: 0, 2006: 29, 2007: 22 (joista 2 tuontia), 2008: 8 (2 tuontia), 2009: 21 (1 tuonti), 2010: 15 (5 tuontia), 2011: 14, 2012: 28 (2 tuontia), 2013: 15 (4 tuontia).

Brasilia Maassa on tapahtunut selvästi vilkastumista kasvatustoiminnassa viime vuosina. Kaksi kasvattajaa on tuonut vuosina 2007 - 2013 yhteensä viisi yksilöä Euroopasta. Pentueita on ollut keskimäärin yksi vuodessa. Brasiliaan on tuotu koiria myös Yhdysvalloista, ja kanta pääsi hyvin sisäsiittoiseksi. M-a:ta risteytettiin myös muiden laumanvartijarotujen kanssa työkoiriksi. Vuonna 2009 São Paulossa pidettiin ensimmäinen rodun erikoisnäyttely.

Venäjä Venäjällä on m-a:n kasvatustoiminta vilkastunut selvästi viime vuosina. Aktiivisia kasvattajia on mm. Pietarin ja Moskovan ympäristössä. Maahan on myös tuotu koiria lähinnä Italiasta. Tilastoja ja tietoja on kuitenkin käytännössä mahdotonta saada Venäjän Kennelliitosta.

Ranska Ranskassa on muutamassa paikassa ainakin Saksasta tuotuja koiria ja ne toimivat eläinvahteina lammastiloilla. Rekisteröityjen kantakoirien työkäytössä olevia jälkeläisiä ei ole rekisteröity Ranskan kennelliittoon.

Yhteenveto rodun jalostuspohjan laajuudesta

Rodun jalostuspohja Suomessa on kapea ja geneettinen monimuotoisuus on vaarassa. Uros Terenzio, rek.nro GI89L9129, esiintyy sukutaulussa puolella jalostukseen käytetyistä koirista ajalla 2004 – 2013 (21 urosta, 23 narttua yht. 44, puolet on 22). Jalostuspohjan tulisi olla nykyistä laajempi, kun otetaan huomioon, että tänne on tuotu yhteensä 78 rekisteröityä koiraa ajalla 1988 – 2013 siis 25 vuoden aikana. Samalla ajalla tänne on syntynyt 402 pentua. Suomessa on kuitenkin hyvin vähän eri sukulinjoja.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Koiria on tuotu hyvin paljon samoilta kasvattajilta ja samoista linjoista noin kymmenen viimeisen vuoden ajan (2004 - 2013). Tuontikoirien sukutaulut voivat olla puutteelliset jos koiran takana on rotuun otettuja koiria. Koirien sukutaulut ovat puutteellisia myös Suomen Kennelliiton Koiranetissä koska sinne ei tallenneta kaikkia polvia rekisteritodistuksista. Täydet sukutaulut voivat nostaa rodun sukusiitosastetta.

Koirien sukulaissuhteet ovat tulevaisuudessa jalostuspohjaa kaventava tekijä, koska on vaikeata löytää sopivia yhdistelmiä.

Kaikkia tuontikoiria ei myöskään ole voitu käyttää jalostukseen koska ne ovat olleet sairaita. Niillä on esiintynyt mm lonkkavikaa ja kyynärnivelen kasvuhäiriöitä.

Moni jalostukseen sopiva koira jää myös käyttämättä, koska se on myyty kotikoiraksi, sille ei löydy sopivaa partneria, se on työkoirana steriloitu/kastroitu tai omistaja ei halua antaa koira jalostuskäyttöön.

Alkuaikojen kotimaisista vanhoista jalostuslinjoista on käytössä enää yksi, kaikki muut ovat loppuneet, kun niitä edustavia yksioita ei ole käytetty jalostukseen.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Rekisteröinnin ehtona on molempien vanhempien lonkka- ja kyynärkuvaustulos. Nämä koira voi saada 18-kuisena lonkkien raja-arvon ollessa D ja kyynärien 1.

Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry suosittaa, että jalostukseen käytettäisiin täysin terveitä koiria niin lonkkien kuin kyynärnivelten osalta.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

FCI on vahvistanut ulkomuodon rotumääritelmän, FCI nro 201, 15.9.1992. Suomennos on hyväksytty Suomen Kennelliitossa-Finska Kennelklubben:ssa 26.7.1994. Rotumääritelmän tulkintaohje valmistui tuomarineuvotteluun 15.10.1994. Rotumääritelmä kuvaa koiran käyttötarkoitusta seuraavasti: paimenkoira, jonka pää-asiallinen käyttötarkoitus on laumojen suojele ja omaisuuden vartiointi.

Luonne ja käytös rotumääritelmässä: koiran pääasiallinen tehtävä on lauman ja yleensä omaisuuden vartioiminen ja puolustaminen. Se suorittaa tehtävänsä vakuuttavasti, valppaasti, rohkeasti ja päättäväisesti. Vaikka m-a on luonteeltaan ylpeä eikä alistu helpolla, se voi myös olla hyvin kiintynyt isäntäänsä ja ympäristöönsä.

Rotumääritelmää voisi tarkentaa siltä osin, että kyseessä ei ole paimentava koira vaan oikeastaan paimenen koira, joka suojelee ja vartioi laumoja ja omaisuutta.

Rotumääritelmä kuvailee m-a:n luonnetta seuraavasti:

"Koiran päätehtävä on lauman ja omaisuuden vartioiminen ja puolustaminen. Tehtävälleen koira on silminnähdyn omistautunut ja se suorittaa työnsä tarkasti, rohkeasti ja päättäväisesti. Koira on luonteeltaan ylpeä ja vierastaa alistumista. Omistajaansa ja ympäristöönsä kohtaan se kuitenkin osoittaa syvää kiintymystä."

Tällä hetkellä koiriemme perusluonteissa ei ole huomauttamista. Myöskään muualta ei ole kantautunut viestejä merkittävistä luonneongelmista rodussamme. Rotua käytetään kotimaassaan Italiassa yhä työtehtäviin, kuten myös mm. Yhdysvalloissa ja Australiassa. Ongelmat paljastuivat nopeasti vääränlaisena käytöksenä vartioitavia eläimiä kohtaan. Ruotsissa ja Englannissa koirat ovat pääasiassa kotialueiden, omaisuuden ja perheen vartijoina. Suomessa koirat toimivat enimmäkseen perheen, omaisuuden ja kotialueiden vartijoina. Koirien käyttö alkuperäiseen työhön on Suomessa kuitenkin kasvussa. Siitä saatujen hyvien kokemusten perusteella rodun käyttö työtehtävissä kasvaa tulevaisuudessa maassamme.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Tilanne luonteissa tänä päivänä

Suomessa rodun luonteet ovat hyvin samanlaisia kuin rodun kotimaassa Italiassa. Tämä mm. siksi, että Italiasta on tuotu koiria jalostukseen, niin kenneleistä kuin työkoirien jälkeläisiä. Tästä syystä luonteisiin ei ole päässyt syntymään eroja, vaikka useimmat rodun edustajat Suomessa toimittavat kotivahdin virkaa. Italiassa rodun edustajia arvioidaan pitkälti työkoirina. Koirien pitää pystyä työhön ja epäsojivat yksilöt poistetaan eivätkä ne pääse jatkamaan sukua.

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Eri maiden populaatiot ovat hyvin samanlaiset luonteidensa puolesta, koska rodun jalostus eri maissa perustuu Italiasta tuotuihin koiriin. Luonne on Italiassa tärkeä ominaisuus, koska koiria käytetään siellä edelleen alkuperäisiin työtehtäviin laumanvartijoina. Huonot ja epäsojivat luonteet eivät näin pääse yleistymään rodun kotimaassa. Rotua käytetään laajalti työtehtäviin myös Yhdysvalloissa ja Australiassa. Myös siellä luonnetta tarkkaillaan niin ikään. Työkäytön lisääntyessä myös Suomessa koirien luonteet tulevat testatuiksi alkuperäisessä tehtävässä. Tähän mennessä koirat lienevät hoitaneet tehtävänsä moitteettomasti.

Luonnetesti ja MH-kuvaus

Rodun yksilöitä ei ole luonnetestattu tai niille ei ole tehty MH-kuvausta viimeisen kymmenen vuoden aikana, eikä rodulle näin ollen löydy tilastoja näistä tapahtumista. Yli kymmenen vuotta sitten on testattu kaksi urosta (Maremmano Jovial Guard ja Italo Asterix) Suomen Kennelliiton virallisella luonnetestillä ja molemmat koirat saivat hyväksytyt tulokset. Rodulle ei ole asetettu rajaa hyväksytyille luonnetestitulokselle.

Suomessa viralliselle luonnetestille ja MH - luonnekuvaukselle voisi tehdä rodun ihanneprofiilin. Testattujen koirien tulokset olisivat näin helpommin tulkittavissa. Italiassa on rodulle tällä hetkellä käytössä TMC-testi (Test Morfologico - Caratteriale). Testin tarkoituksena on arvioida testattavien koirien tyyppi, yleinen rakenne sekä luonne verrattuna rotumääritelmän vaatimuksiin.

Ruotsissa on vuosina 1990 – 2013 testattu yhteensä kuusi koiraa testillä ”Mentalbeskrivning hund”, kolme urosta ja kolme narttua. Viimeisin virallinen testaus on tehty vuonna 2008 syntyneelle koiralle.

Koirien luonnetta arvioidaan myös seuran järjestämissä jalostustarkastuksissa. Vuosina 2012 – 2014 tehdyissä jalostustarkastuksissa kaikki tarkastettavaksi tuodut koirat on tarkastettu. Muutama koira on ensin ollut hieman epävarma uudessa tilanteessa, mutta tarkastus on suoritettu ongelmitta.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Maremmano-abruzzesen alkuperäinen käyttötarkoitus on ollut ja on yhä laumojen suojele ja omaisuuden vartiointi. Tehtävänsä koirat hoitavat kotimaassaan muutaman yksilön laumoina oman turvallisuutensa ja työtehon takia. Pennut syntyvät lampolassa ja tottuvat jo pienestä lampaisiin ja mahdollisiin muihin vartioitaviin eläimiin ja seuraavat vanhempien koirien toimintaa eläinten kanssa. Epätoivottu käytös karsitaan pennuilla ja nuorilla koirilla. Mikäli koira ei sopeudu tehtävänsä, se poistetaan. Koirat vartioivat usein katraita ilman paimenta, joten niiden on luotettava itseensä ja terävään aloitekykyynsä. Tasapainoinen luonne on edellytys erilaisten tilanteitten oikeanlaiseen

arviointiin ja reagointiin. Suojeluvietin tulee olla erittäin vahva, ja koiran on oltava niin rohkea ja peloton, että se pystyy tarvittaessa uhmaamaan petoeläintä kuten sutta. Työkoirilla käytetään Italiassa myös ”vreccalea”, piikein varustettua rautapantaa, joka suojelee kaulaa mahdollisessa yhteenotossa susien kanssa. Siksi koirien korvat myös usein ty pistetään.

Maremmano-abruzzese on rauhallinen ja valpas, tarkka reviiristään ja perheestään/laumastaan. Sillä on hyvä ja pitkä muisti, mutta ei sen tyyppistä miellyttämisen halua, jota palveluskoirilta edellytetään. Tästä syystä maremmano-abruzzese ei ole hyvä valinta aktiiviseen täsmällisyyttä tavoittelevaan harrastustoimintaan. Työtehtävänsä takia se on kehittynyt omapäiseksi ja itsenäiseksi päätösten teossa. Kotimaassaan koirat elävät lampaiden kanssa rauhallisessa, karussa sekä ilmastollisesti vaihtelevassa ympäristössä. Ne lepäilevät paljon pyrkien minimoimaan turhan energiankulutuksensa, jotta energiaa olisi käytössä tilanteen niin vaatiessa. Leimautuminen vartioitaviin eläimiin on niin voimakas, että koirat pysyvät lauman mukana, vaikka paimen jättäisi lauman. Kaikista maremmano-abruzzeseistä ei kuitenkaan ole eläinvahdin tehtäviin. Laumanvartijaksi menevä koira tulee sosiaalista nuorena ja hyvin vartioitaviin eläimiin esim. lampaisiin. Tästä huolimatta kaikista laumanvartijoista ei ole rodunomaiseen työhön (Coppinger).

M-a ei vaadi omistajaltaan ylenpalttista aktiviteettia. Kun koiralla on eläinlauma, jota vartioida, tai oma aidattu piha, se työllistää itsensä ja on siihen tyytyväinen. Toki maremmano-abruzzese pitää kävelylenkeistä ja omistajan huomiosta siinä missä muutkin koirat. Maremmano-abruzzese kiintyy omaan perheeseensä, laumaansa ja alueeseensa syvästi.

Vartiointikäyttäytymiseen kuuluu haukkuminen, partiointi reviirillä sekä sen merkitseminen uloste- ja virtsamerkein. Koira terävöityy hämärän tullen, jolloin haukkuminen voimistuu. M-a reagoi kaikkeen mihin se ei ole tottunut omassa ympäristössään. Tarkoituksena on ilmoittaa vartioitavasta alueesta tunkeilijoille ja pitää nämä loitolla. Jos vaara lähenee, koira peräänny vartioimaansa laumaa tai esim. kotitaloaan kohti. Se haluaa pysytellä vartioitavan kohteen ja kokemansa uhan välissä. Jos uhka lähenee varoituksista huolimatta, koiran käytös muuttuu uhkaavammaksi ja viimein se hyökkää pyrkien ajamaan tunkeilijan kauemmaksi.

Vartioidessaan m-a koettaa pitkään selvittää tilanteen välttämättä fyysistä yhteenottoa. Itse asiassa vartiointi perustuu suurelta osin pelkkään koiran läsnäoloon lampaiden joukossa. Jo se riittää yleensä pitämään petoeläimet kauempana ja pakottaa ne etsimään ruokansa muualta. Joutuessaan yhteenottoon koira puolustaa omiaan henkensä kaupalla. Omistajan pitää ehdottomasti ilmoittaa koiran vartioimasta reviiristä ulkopuolisille kylttien avulla. Aitaaminen on välttämätöntä, jos lähellä on liikennettä. Yksilöllisiä eroja voi esiintyä vartiointikäyttäytymisessä. Erot voivat johtua esim. koirien luonteista, perintötekijöistä tai ympäristön vaikutuksesta. Omistajan omalla käyttäytymisellä koiraansa kohtaan on suuri merkitys.

Kasvatvat susi- ja karhukannat sekä eläinsuojelulliset näkökohdat ovat pakottaneet myös Suomessa tuotantoeläinten kasvattajat pohtimaan uusia suojakeinoja eläimilleen. Suomessa toimii kasvattajien antamien tietojen mukaan yhteensä 74 koiraa laumanvartijatehtävissä lammas-, vuohi-, alpakka-, karja-, hevos- ja siipikarjatiloiilla ja useat muut toimittavat pihavahdin virkaa. Maremmano-abruzzese on todettu rotuna erinomaiseksi työkoiraksi.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Maremmano-abruzzese soveltuu parhaiten maalle alkuperäiseen työtehtäväänsä lauman suojelijaksi. Omaisuuden vartiointi omalla alueella kuuluu myös sen alkuperäisiin tehtäviin. Koska rodun edustajat ovat vuosisatojen ajan Italiassa joutuneet arvioimaan ja toimimaan itsenäisesti, koirat ovat hyviä arvioimaan tilanteita. Ne hoitavat tehtävänsä näennäisen välinpitämättömästi, mutta tehokkaasti. M-a on tyytyväinen, kun se saa toteuttaa itseään vartioimalla esim. eläimiä, perhettä ja omaisuutta/aluetta. Maremmano-abruzzese ei ole hyvä valinta kaupunkiin tai taajamaan, koska se ei ole onnellinen liian ahtaissa oloissa, joissa se ei pysty toteuttamaan itseään. Taajamassa koiran vartiointi voi myös olla ylenpalttista ärsykkeiden suuresta määrästä johtuen.

Kokeet

Rodun alkuperäinen käyttötarkoitus on lauman ja omaisuuden vartijana ja vähäisen miellyttämisen halunsa takia rotu ei sovellu palveluskoiralajeihin. Rodun käyttöä alkuperäistehtäviin ei pystytä mittaamaan kokeilla.

Koko rodun kannasta on yli kymmenen vuotta sitten testattu kaksi urosta (Maremmano Jovial Guard ja Italo Asterix) Suomen Kennelliiton virallisella luonnetestillä ja molemmat koirat saivat hyväksytyt tulokset. Rodulle ei ole asetettu rajaa hyväksytyille luonnetestille.

Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Rodun edustajia on ollut edustettuina näyttelyissä harvoin. Ilahduttavaa kyllä aivan viime vuosina näyttelykäynnit ovat lisääntyneet ja myös näyttelyissä käytettävien eri koirien määrä on lisääntynyt. Vuonna 2013 oli 86 näyttelykäyntiä 31 näyttelyssä. Luonteidensa puolesta koirat ovat käyttäytyneet omistajansa seurassa oman alueen ulkopuolella hyvin tyyppillisesti eli ovat enimmäkseen olleet ystävällisen välinpitämättömiä tai ystävällisiä ja tyytyväisiä saamaansa huomioon. Näyttelyissä muutama on ollut ujo kokemattomuuttaan ja muutama on kokemattomuuttaan väistänyt tuomaria. Yksikään koira ei ole käyttäytynyt aggressiivisesti kehässä.

Suomen Maremmano-Abruzzese Seura on järjestänyt jalostustarkastuksia muutaman vuoden välein. Osanottajamäärä on yleensä ollut hyvä. Koska koiramäärä on nousussa, jalostustarkastuksia pyritään mahdollisuuksien mukaan järjestämään joka vuosi. Tarkastajiksi pyritään kutsumaan rodun erityispiirteet tunteva henkilö. Edelliset jalostustarkastukset on pidetty vuonna 2012 ja 2013. Vuonna 2014 seura järjesti jälleen jalostustarkastuksen ja tarkastajana toimi rodun monivuotinen kasvattaja ja tuomari Anna Albrigo (kennel di Selvaspina) Italiasta. Myös vuonna 2015 suunnitellaan pidettäväksi jalostustarkastus, mutta asia on vielä avoinna.

Näyttelykäynnit vuonna 2013 ja annetut arvosanat, 31 näyttelyä, 86 näyttelykäyntiä

ERI	EH	H	T	HYL	EVA	Yhteensä
54	18	8	2	1	3	86

Taulukko 10. Lähde: Suomen Kennelliiton Koiranet tammikuu 2014

Hylätty ja ei voida arvostella merkinnät on annettu muista syistä kuin luonteesta.

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Yksinoloon liittyvät ongelmat

Enimmäkseen koirat suhtautuvat elämän menoon rauhallisen harkitsevasti. Useimmille koirille yksin jääminen sisälle tai ulos ei aiheuta ongelmia. Tiedossa on muutama koira, jolla on ollut/on näitä ongelmia. Etenkin eläinlaumaa vartioivilla työkoirilla ei ole ongelmia jäädä lauman luo, vaikka isäntä/emäntä poistuu. Rodun yksilöitten välillä on tietenkin eroja, mutta suurin osa koirista osaa olla yksin rauhallisesti myös kotioiloissa sisällä tai ulkona. Kuolinsyytilastossa on ilmoitettu seitsemälle koiralle lopetuksen syyksi käyttäytymis- tai käytöshäiriö tai muu käytösongelma. Tiedossa ei ole onko yksinolo näiden ongelmien joukossa.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Maremmano-abruzzese on hyvin alkukantainen rotu, eikä sitä ole oletettavasti muutettu jalostuksella kovin paljoa siitä mitä se on ollut vuosituhansia sitten. Rotu on melko perusterve, eikä rodun edustajilla ole raportoitu Suomessa tai muualla mainittavia ongelmia lisääntymisessä, synnyttämisessä tai pentujen hoitamisessa. Italiassa lammastilallisilla ja paimenilla ei ehkä ole ollut tarvetta tai mahdollisuuksia seurata ja auttaa narttua synnytyksessä. Koirien on pitänyt selvitä astutuksista ja synnytyksistä itsenäisesti. Enimmäkseen astumiset rodun parissa sujuvat luonnollisesti, nartut synnyttävät luonnollisesti ja imettävät ja hoitavat ja pentunsa hyvin, niin Suomessa kuin muuallakin. Juoksujen välit ovat nartuilla yksilölliset ja ovat yleensä välillä 6-12 kuukautta. Pentuekoot vaihtelevat yleensä 4 - 13 pentuun, niin Suomessa kuin muualla.

Sosiaalinen käyttäytyminen

M-a on hyvin lauma- ja reviirisidonnainen koira. Jos koiralla on selkeä aidattu reviiri tai eläinlauma vartioitavanaan, näkyy rodulle tyypillinen käyttäytyminen selkeästi. Alueensa ulkopuolella koiran kuuluu käyttäytyä kuin minkä tahansa hyväkäytöksisen koiran. M-a:n ärsytyskynnyksen aggressioon tulee olla hyvin korkea. Ajatellen vartioimisviettä maremmano-abruzzese on yleensä harkitsevainen ja maltillinen koira. Rodussa ei ole Suomessa raportoitu häiritsevän kiihkeästä vartiointikäyttäytymisestä tai aggressiivisesta käytöksestä.

Pelot ja ääniherkkyys

Laumaa vartioivan koiran tulee olla valpas ja reagoida ääniin ja tämän huomaa erityisesti yöaikaan. Koirat ovat valppaampia ja reagoivat herkemmin ylimääräisiin/vieraisiin ääniin, joita haukutaan ja kuulostellaan, mutta mikäli ääni/vaara ei lähesty, haukku yleensä loppuu. Koirat ovat yleensä niin itsevarmoja, ettei niiden tarvitse haukkua jokaista risahdusta. Koska yövartiointi suureksi osaksi perustuu äänien kuulosteluun osa koirista saattaa olla herkkiä vieraille ja kovalle äänille, ja niillä voi olla "paukkuarkuutta" esim. ilotulitusraketit. Tämä on kuitenkin lähinnä yksilöllinen ongelma/tapa reagoida eikä tyypillinen pelkotila rodun edustajille. Paukkuarkaa tai ylen ääniherkkää koiraa ei tulisi käyttää jalostukseen. Ääniherkkien koirien lukumäärästä Suomessa tai muualla ei ole tarkkaa tietoa.

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Nuoret koirat kokeilevat rajojaan kaikissa roduissa ja niin tekee myös maremmano-abruzzese, vaikka ei niin rajusti kuin kiihkeämmän temperamentin omaavat rodut. Nuori m-a saattaa kokemattomuuttaan osoittaa pelkoa tai hämmennystä uusia tilanteita tai/ja asioita kohtaan. Vaikeudet ovat kuitenkin voitettavissa tutustumisen, totuttelun ja harjoittelun avulla. Lähinnä rodun itsepäisyys ja omatoimisuus tulevat esiin nuorten koirien murrosiässä. Omistajalta vaaditaan tässä vaiheessa pitkää pinnaa ja

huumorintajua. Ajan kuluessa koira tasaantuu ja kasvaa henkisesti. Aikuiset koirat ovat yleensä rauhallisia, harkitsevaisia ja hyvin vaivattomia koiria perheensä/laumansa parissa.

Eläinvahtina aloitteleva nuori koira saattaa innostua vahdittavien eläinten esim. lampaiden juoksentelusta ja jahdata niitä lähinnä juoksemisen ilosta tai intoutua näykkimään niitä. Nuorta koiraa ei siksi tule jättää valvomatta vartiointitehtäviin. Kaikkeen epätoivottuun käytökseen on puututtava heti ja opastettava hyväksytyyn käytökseen.

Vanhoilla koirilla ei ole raportoitu dementiaan viittaavaa käytöstä tai oireita.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Maremmano-abruzzese on rakenteeltaan peruskoira, eikä siinä rakenteellisesti ole juuri mitään erityisiä alueita, jotka altistaisivat sen sairauksille/ongelmille. Rotumääritelmän mukaan koiran tulee olla tasapainoisesti rakentunut, eikä sen rakenteessa ole mitään liioiteltuja erityispiirteitä. Rotu on fyysisesti isokokoinen, joten koirilla on sen myötä vaara potea isokokoisten ja nopeakasuisten rotujen sairauksia. Rodun tulee olla korkeuttaan pidempi, joten pitkä selkä voi olla alttiina erilaisille vammoille koiran kasvuaikana tai sen elinympäristöstä tai työtehtävistä johtuen. Suurikokoisena rotuna m-a on altis myös nivelongelmille, niin kasvuiässä kuin myöhemmin. Hyvälaatuinen, sopiva ruoka ja omaehtoinen liikunta kasvuaikana ovat pennulle eduksi. Kokiessaan kipua koirat eivät yleensä muutu aggressiivisiksi vaan vetäytyvät mieluummin rasittavista tilanteista. Koirat saattavat myös järsiä ranteitaan purkaakseen joko henkistä tai ruumiillista stressiä.

4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmat

Maremmano-abruzzese on laumanvartijarotu ja tulevan pennunostajan tulisi ymmärtää rodun erityispiirteet ja vaatimukset. Rotu vaatii paljon sosiaalistamista nuorena sekä johdonmukaisen, oikeudenmukaisen ja kärsivällisen kasvatuksen, jotta se pärjää yhteiskunnassa. Työkoiriksi päätyvät yksilöt tulee sosiaalistaa hyvin vartioitaville eläimille esim. lampaille. Työkoiria tulee kuitenkin käsitellä ja opettaa, jotta ne ovat käsiteltävissä esim. eläinlääkärissä käynneillä.

Keskeiset ongelmat ovat koirien päätyminen alkujaan väärille ihmisille tai yksilöä ajatellen väärään ympäristöön. Koska kyseessä on laumaa/omaisuutta/perhettä vartioiva ja suojeleva rotu, se ei sovellu liian ahtaaseen ympäristöön. Liian suuri ulkoisten ärsykkeiden määrä voi ajaa yksilön liioiteltuun vartiointikäyttäytymiseen.

Rotu ei omaa suurta saalisviettiä, palvelualttiutta tai palveluskoiramaista miellyttämisenhalua ja kyllästyy nopeasti toistoihin. Rodun edustaja ei siis sovellu tiukkaan tottelevaisuuskoulutukseen.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Ongelmia syntyy silloin kun koira on väärillä ihmisillä tai yksilöä ajatellen väärässä ympäristössä. Kasvattajan vastuu valitessaan pennuille kodit on suuri. Pennunkyselijöitä kannattaa opastaa tutustumaan rotuun kirjojen ja internetin välityksellä. Pentua havittelevan on myös hyvä päästä tutustumaan rodun edustajiin kodin ulkopuolella esim. näyttelyissä ja myös kotona. Näin ostajaehdokas pääsee toteamaan koirien käyttäytymisen erilaisuuden eri tilanteissa ja paikoissa ja hän voi paremmin arvioida omat mahdollisuudet tarjota pennulle sopiva kasvu ympäristö.

Maremmano-abruzzesen käytön lisääntyminen työtehtävissä tuo myös esiin toisen, ehkä harvinaisemman ongelman Suomessa, johtuen m-a:n vielä harvinaisesta käytöstä eläinvartijana täällä. Kaikista laumanvartijarotujen yksilöistä ei tutkimusten mukaan (Coppinger) ole eläinten parissa toimiviksi työkoiriksi. Koira ei ehkä suostu jäämään eläinlauman luokse, se ei ehkä ole tarpeeksi nöyrä

laumaa ja sen jäseniä kohtaan, leikittelee tai jahtaa vartioitavia eläimiä jne. Tällaisen koirayksilön pitäminen laumanvartijana voi olla sekä henkisesti että fyysisesti raskasta ja vaativaa niin omistajalle kuin koiralle. Erilaisia vaihtoehtoja tilanteen ratkaisemiseksi voivat olla esim. toisen vahdin hankkiminen, sillä koira ei ole tarkoitettu yksin eläinlauman vahdiksi sen oman turvallisuuden ja viihtyvyyden takia. Jos koira ei saada viihtymään ja kiintymään vartioitavaan laumaansa tarpeeksi, tilannetta tulisi harkita avoimesti koiran parasta ajatellen. Ehkä siirto pihavahdin töihin talon läheisyyteen tyydyttää koiran tarpeet ja rauhoittaa tilanteen sen osalta.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Maremmano-abruzzesen PEVISA-ohjelmaan kuuluu lonkkavian ja kyynärnivelen kasvuhäiriön seuranta. Rotu on kuulunut PEVISA-ohjelmaan lonkkavian vastustamisen osalta (vanhempien tulee olla kuvattuja) vuoden 1996 alusta. Kyynärnivelten seuranta (vanhempien tulee olla kuvattuja) liitettiin mukaan ohjelmaan vuoden 2007 alusta. Kuvaustulokset eivät ole vaikuttaneet pentujen rekisteröintiin.

Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry:n esitys Pevisaksi 1.1.2015 alkaen:

PENTUJEN REKISTERÖINNIN EHTONA OLEVAT TUTKIMUKSET

Molemmilta vanhemmilta vaaditaan lonkka- ja kyynärtulokset, jotka koira voi saada 18-kuisena lonkkien raja-arvon ollessa D ja kyynärien 1.

MUUT ERITYISEHDOT

Lonkkatuloksen D saanut koira voidaan parittaa vain A- tai B-tuloksen saaneen koiran kanssa. Kyynärtuloksen 1 saanut koira voidaan parittaa vain 0 tuloksen saaneen koiran kanssa.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö (HD)

Koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö lonkkanivelessä kulkee nimellä lonkkavika (HD). Vaikka lonkat ovat syntymähetkellä ns. normaalit, muutokset alkavat pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Lonkkanivelissä oleva löysyys johtaa siihen, että lonkkamalja on liian suuri reisiin päälle. Näin alueelle kohdistuva paine ei jakaudu tasaisesti ja hyvin, vaan pienelle alueelle kasautuu liikaa painetta. Tästä voi seurata erilaisia ongelmia kuten mikromurtumia ja lonkkamaljan madaltumista. Häiriö lonkkanivelen kasvussa johtaa usein nivelrikkoon, jonka kehittyminen on hyvin yksilöllistä ja johon vaikuttavat monet eri tekijät esim. rotu, ympäristö, ruokinta. Lonkkanivelen kasvuhäiriö periytyy monen geenin kautta, eikä syytä kasvuhäiriöön vielä tiedetä.

Pentujen rekisteröinnin ehtona on aiemmin ollut molempien vanhempien virallinen lonkkakuvaus. Tulos ei ole vaikuttanut rekisteröintiin. Yhdistys on suosittanut, että jalostukseen käytettävien koirien lonkat ovat A tai B. Mikäli jalostukseen on käytetty C- tai D- lonkkaista koira, toisen osapuolen on tullut olla A- tai B- lonkkainen. Uusi Pevisa kiristää ehtoja.

Lievempiasteinen lonkkavika ei oletettavasti estä koiran käyttöä laumanvartijana. Työtehtävässään koira liikkuu lauman mukana sen tahdissa ja lepää lauman laiduntaessa. Seurakoiran virkaa toimittaessaan koira ei yleensä altistu suurelle rasitukselle ja sen mahdollisuudet selvitä normaalista elämästä ovat hyvät.

Ruokinnalla on keskeinen merkitys lonkkanivelen kasvuhäiriön ja nivelrikon hoidossa. Ylimääräiset kilot rasittavat koiran niveliä ja pahentavat oireita ja kipuja. Sopiva liikunta pitää lihakset ja nivelet

kunnossa ja koiran elämä helpottuu. Tulehduskipulääkkeitä sekä nivelnesteen ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Myös kirurgisia hoitoja on tarjolla.

Jalostuksessa pitäisi pyrkiä käyttämään lonkiltaan mahdollisimman terveitä yksilöitä. Kanta Suomessa on kuitenkin niin pieni, ettei kaikkia lievää HD:tä sairastavia yksilöitä pystytä jättämään pois jalostuksesta ilman, että rodun geneettinen monimuotoisuus kärsii.

Lonkaniveldysplasian esiintymistä ja sen lisääntymistä mm. tuontikoirien välityksellä on seurattava. Rodun kotimaassa Italiassa lonkkakuvaukset ovat vasta yleistymässä ja kuvattuja koiria on koirien lukumäärän nähden vielä vähän. Määrä onneksi lisääntyy koko ajan, koska kasvattajat ovat alkaneet vähitellen panostaa tähän asiaan. Työkoirien, joita olisi uuden veren saamiseksi hyvä käyttää jalostukseen, saaminen laitumelta kuvauksiin on edelleen hyvin hankalaa.

Kuvattujen koirien määrä nousee tasaisesti, mikä on hyvä asia. Sitä kautta saadaan todennettua tietoa rodun terveyden tilasta. Kasvattajien tulisi muistaa mainita kuvausten tärkeydestä pentujen ostajille ja mahdollisuuksien mukaan houkutellessa viemään koiria kuvaukseen kun ikä täyttyy.

Kun lonkkakuvaustuloksien prosenttiosuuksia tarkastelee koko kannan osalta vuodesta 1988 vuoteen 2011, huomataan, että kuvattujen koirien määrä, kuten myös tulokset, ovat pysyneet melkein samoina. Terveitä A ja B tuloksen saaneita koiria on koko kannassa yhteensä 63 % ajalla 1988 - 2011.

Kun verrataan lonkkakuvaustuloksia PEVISA:n voimassaoloajalta 1996 – 2011 koko kuvattuun kantaan ajalla 1988 – 2011 voidaan todeta, että muutokset ovat tapahtuneet A- ja E- lonkkatuloksen saaneilla koirilla. A-tuloksen saaneet koirat ovat vähentyneet yhdellä prosenttiyksiköllä kun taas E- tuloksen saaneet koirat ovat lisääntyneet yhdellä prosenttiyksiköllä. Terveitä A ja B tuloksen saaneita koiria on yhteensä 62 % ajalla 1996 – 2011.

Vuodet	Tutkittu yhteensä	A	B	C	D	E
1988 - 2011	47 %	40 %	23 %	19 %	15 %	3 %

Taulukko 11. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet tammikuu 2014

Alla esitettyinä lonkkakuvaustilastot kuudentoista vuoden ajalta eli PEVISA:n voimassaoloajalta. Tilastot on esitetty niin kappalemäärissä kuin prosentteina.

Otanta kaikkiin taulukoihin on tehty rekisteröintivuoden mukaan.

Lonkkakuvaustulokset ja määrät PEVISA:n voimassaoloajalta 1996 – 2011, 16 vuotta

Vuosi	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yhteensä
1996	10	0	1	1	0	0	2
1997	7	3	2	1	0	0	6
1998	5	3	1	1	0	0	5
1999	3	0	2	0	1	0	3
2000	8	0	0	2	3	0	5
2001	20	8	1	0	2	0	11
2002	19	1	1	4	3	0	9
2003	21	7	2	1	1	1	12
2004	3	0	0	0	0	0	0
2005	18	2	1	3	3	1	10
2006	17	3	4	1	0	0	8
2007	30	2	3	4	3	3	15
2008	20	1	1	2	1	0	5
2009	27	10	3	4	2	0	19
2010	31	9	3	0	0	0	12
2011	23	0	4	0	0	0	4
Yhteensä	262	49	29	24	19	5	126

Taulukko 12. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet tammikuu 2014

Lonkkakuvastulokset prosentteina PEVISA:n voimassaoloajalta 1996 – 2011, 16 vuotta

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
1996	20 %	20 %	50 %	50 %	0 %	0 %
1997	86 %	86 %	33 %	17 %	0 %	0 %
1998	100 %	100 %	20 %	20 %	0 %	0 %
1999	100 %	100 %	67 %	0 %	33 %	0 %
2000	62 %	62 %	0 %	40 %	60 %	0 %
2001	55 %	55 %	9 %	0 %	18 %	0 %
2002	47 %	47 %	11 %	44 %	33 %	0 %
2003	57 %	57 %	17 %	8 %	8 %	8 %
2004	0 %	0 %				
2005	56 %	56 %	10 %	30 %	30 %	10 %
2006	47 %	47 %	50 %	12 %	0 %	0 %
2007	50 %	50 %	20 %	27 %	205	20 %
2008	25 %	25 %	20 %	40 %	20 %	0 %
2009	70 %	70 %	16 %	21 %	11 %	0 %
2010	39 %	39 %	25 %	0 %	0 %	0 %
2011	17 %	17 %	100 %	0 %	0 %	0 %
Yhteensä	48 %	39 %	23 %	19 %	15 %	4 %

Taulukko 13. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet tammikuu 2014

Kynnärnivelen kasvuhäiriö (ED)

Kynnärnivelen kasvuhäiriö (ED) aiheuttaa nivelkipuja ja ontumista koirien eturaajoihin. Yleisimmin vaivasta kärsivät suurten ja jättitrotujen edustajat. Kasvuhäiriöllä on monta eri muotoa, mutta ne kootaan saman nimikkeen alle. Tärkeimpänä syynä em. kasvuhäiriöihin pidetään kynnärnivelen nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta, ja myös tämä lasketaan kynnärnivelen kasvuhäiriöksi. Kynnärnivelen kasvuhäiriön periytymiseen vaikuttavat monet eri geenit, sillä kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla. Häiriö on yleisempi uroskoirilla luultavasti niiden suuremman painon sekä hormonaalisten tekijöiden takia. Perinnöllisillä tekijöillä on nykyasityksen mukaan suurin osuus kynnärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, kun taas ympäristötekijöillä sen ilmenemisessä.

Pentujen rekisteröinnin ehtona on aiemmin ollut molempien vanhempien virallinen kynnärnivelukuvauk. Tulos ei ole vaikuttanut rekisteröintiin. Yhdistys on suosittanut, että jalostukseen käytettävän koiran kynnärnivelet ovat 0. Uusi PEVISA asettaa tutkimustulokselle rajan ja erityisehdon.

Kynnärnivelen kasvuhäiriö saattaa jo lievemmässä muodossa vaivata koira, koska koira on rakenteeltaan etupainoinen eli etuosalle kohdistuu suurempi paine kuin taakse. Kynnärnivelveivat voivat näin estää tai vaikeuttaa koiran käyttöä laumanvartijana tai seurakoirana, koska se ei pysty liikkumaan normaalisti ja kivutta.

Koira, jolla on kynnärnivelen kasvuhäiriö, täytyy pitää hoikkana ja sen liikuntaa tulee rajoittaa. Hoidossa käytetään tulehduskipulääkkeitä ja nivelnesteiden laadun parantamiseen voidaan käyttää erilaisia ravintolisiä ja lääkkeitä. Leikkaushoidon pitkäaikaisnusteesta ei ole kattavia tutkimuksia ja sen hyöty on epävarma, mikäli nivelessä on jo nivelrikkoa. Kaikkien hoitamattomien kynnärnivelten kasvuhäiriöiden seurauksena on yleensä nivelrikko. Kynnärnivelen nivelrikko saattaa invalidisoida koiran jo nuorella iällä koska n 60% koiran painosta kohdistuu etuosalle.

Jalostuksessa pitäisi pyrkiä käyttämään ainoastaan kynnärniveliiltään terveitä yksilöitä, koska kynnärnivelen kasvuhäiriö on voimakkaasti invalidisoiva.

Kynnärnivelen kasvuhäiriön esiintymistä ja sen lisääntymistä mm. tuontikoirien välityksellä on seurattava. Rodun kotimaassa Italiassa kynnärnivelukuvaukset ovat vasta aluillaan ja kuvattuja koiria on koirien määrän nähden vähän. Määrä onneksi lisääntyy koko ajan, koska on jo joitakin kasvattajia, jotka panostavat tähänkin asiaan. Työkoirien, joita olisi uuden veren saamiseksi hyvä käyttää jalostukseen, saaminen laitumelta kuvauksiin on edelleen hyvin hankalaa.

Tarkasteltaessa kynnärnivelten kuvausmääriä prosentteissa vuodesta 1988 alkaen voidaan todeta, että kuvausmäärät ovat nousseet. Ilahduttavaa on myös, että enemmistö koirista on terveitä eli 0 kynnäräisiä. Sairaiden osuus kannasta on pysynyt suunnilleen samana.

Vuodet	Tutkittu yhteensä	0	1	2	3
1988 - 2011	33 %	89 %	7 %	3 %	2 %

Taulukko 14. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet tammikuu 2014

Kyynärniveltulokset kappalemäärissä PEVISA:n voimassaoloajalta 2007 – 2011, 5 vuotta

Vuosi	Rekisteröityjä	0	1	2	3	Yhteensä
2007	30	11	0	2	2	15
2008	20	4	1	0	0	5
2009	27	17	2	1	0	20
2010	31	11	1	0	0	12
2011	23	4	0	0	0	4
Yhteensä	131	47	4	3	2	56

Taulukko 15. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet helmikuu 2014

Kyynärniveltulokset prosentteina PEVISA:n voimassaoloajalta 2007 – 2011, 5 vuotta

Vuosi	Tutkittu	0	1	2	3
2007	50 %	73 %	0 %	13 %	13 %
2008	25 %	80 %	20 %	0 %	0 %
2009	74 %	85 %	10 %	5 %	0 %
2010	39 %	92 %	8 %	0 %	0 %
2011	17 %	100 %	0 %	0 %	0 %
Yhteensä	43 %	84 %	7 %	5 %	4 %

Taulukko 16. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet helmikuu 2014

Kyynärnivelkuvausten määrät ja tulokset ajalla 1997 - 2011, 15 vuotta

PEVISA:aan kyynärnivelten kuvaus liitettiin vuonna 2007

Vuosi	Rekisteröityjä	0	1	2	3	Yhteensä
1997	7	4	0	0	0	4
1998	5	4	0	0	0	4
1999	3	1	0	0	0	1
2000	8	1	0	0	0	1
2001	20	7	0	0	0	7
2002	19	4	1	0	0	5
2003	21	12	0	0	0	12
2004	3	0	0	0	0	0
2005	18	10	0	0	0	10
2006	17	7	1	0	0	8
2007	30	11	0	2	2	15
2008	20	4	1	0	0	5
2009	27	17	2	1	0	20
2010	31	11	1	0	0	12
2011	23	4	0	0	0	4
Yht.	252	97	6	3	2	108

Taulukko 17. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet tammikuu 2014

Kyynärnivelen kuvaustulokset prosentteina 1997 – 2011, 15 vuotta

Vuosi	Tutkittu	0	1	2	3
1997	57 %	100 %	0 %	0 %	0 %
1998	80 %	100 %	0 %	0 %	0 %
1999	33 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2000	12 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2001	35 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2002	26 %	80 %	20 %	0 %	0 %
2003	57 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2004	0 %				
2005	56 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2006	47 %	88 %	12 %	0 %	0 %
2007	50 %	73 %	0 %	13 %	13 %
2008	25 %	80 %	20 %	0 %	0 %
2009	74 %	85 %	10 %	5 %	0 %
2010	39 %	92 %	8 %	0 %	0 %
2011	17 %	100 %	0 %	0 %	0 %
Yht.	43 %	90 %	6 %	3 %	2 %

Taulukko 18. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet tammikuu 2014

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Rodun yksilöillä ei ole Suomessa todettu suuressa määrin muita perinnöllisiä sairauksia ja vikoja kuin lonkka- ja kyynärnivelvikaa. Tilannetta kuitenkin seurataan muidenkin sairauksien ja vikojen osalta ja havainnot, tiedot kirjataan muistiin.

Alla sairauksia ja vikoja, joita on havaittu koirakannassamme:

- muutamalla koiralla on ollut purentavika (tarkka määrä ei ole tiedossa)
- muutamalla koiralla on ollut entropium
- yhdellä todettu RD, multifokaali
- yhdellä todettu RD, geograafinen
- muutama kivesvikainen uros
- muutamalla koiralla on ollut häntämutka (ei tarkoita paimenkoukkaa)
- muutamalla koiralla on ollut ristisideongelmia
- muutamalla koiralla on ollut syöpä (mm vatsa, eturauhanen)
- yhdellä koiralla on vanhana todettu maksavika
- kahdella koiralla on ollut epileptisiä kohtauksia
- yksi vanhuuden diabetes
- muutamalla koiralla on ollut kuolemaan johtanut vatsalaukun kiertymä
- muutamalla nartulla on ollut synnytyselinongelmia (kystoja, kalvon liikakasvua, kohtutulehduksia, kohdunseinämän rappeuma)
- muutamalla pennulla on ollut mm. epämuodostumia, kitalakihalkio, nestettä päässä, napatyryä

Italiankielisessä kirjallisuudessa ei ole esitetty mitään rodulle tyypillisiä periytyviä sairauksia eikä sellaisia ole tullut esiin kanssakäymisissä italialaisten kasvattajien tai Italian rotuyhdistyksen CPMA:n kanssa.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Kuolinsyytilasto on poimittu 22.1.2014

Kuolinsyy	Keskimääräinen elinikä	Yhteensä
Hermostollinen sairaus	6 vuotta 3 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	8 vuotta 11 kuukautta	1
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	10 vuotta 8 kuukautta	4
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	4 vuotta 5 kuukautta	4
Lopetus käytös tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	2 vuotta 4 kuukautta	2
Muu käytösongelma	7 vuotta 9 kuukautta	1
Salakavaluus tai arvaamattomuus	5 vuotta 3 kuukautta	1
Luusto- ja nivelsairaus	2 vuotta 7 kuukautta	8
Kyynärniveldysplasia ja sen seurauksena kehittyvä nivelrikko	0 vuotta 7 kuukautta	1
Lonkkaniveldysplasia ja sen seurauksena kehittyvä nivelrikko	1 vuotta 0 kuukautta	2
Luusto- ja nivelsairaus	1 vuotta 5 kuukautta	2
Muu luuston tai nivelten kasvuhäiriö	1 vuotta 2 kuukautta	1
Polven ristisidevaurio	7 vuotta 2 kuukautta	2
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	8 vuotta 0 kuukautta	2
Mahalaukun kiertyminen	6 vuotta 9 kuukautta	1
Maksan vajaatoiminta	9 vuotta 4 kuukautta	1
Selkäsairaus	4 vuotta 4 kuukautta	2
Spondyloosi, nikamien luusilloittuma, nikamien yhteenluutuminen	4 vuotta 4 kuukautta	2
Sisäeriterauhasten sairaus	2 vuotta 5 kuukautta	1
Muu sisäeriterauhasten sairaus	2 vuotta 5 kuukautta	1
Sydänsairaus	7 vuotta 5 kuukautta	1
Muu sydämen sairaus tai vajaatoiminta	7 vuotta 5 kuukautta	1
Tapaturma tai liikennevahinko	5 vuotta 0 kuukautta	3
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	12 vuotta 3 kuukautta	7
Kuolinsyytä ei ilmoitettu	6 vuotta 8 kuukautta	11
Kaikki yhteensä	6 vuotta 9 kuukautta	45

Taulukko 19. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet tammikuu 2014

Kuolinsyytilasto on poimittu 22.1.2014 ja siinä on mukana kaikki ilmoitetut koirat. Koiramäärään nähden kuolinsyitä on ilmoitettu vähän. Vähäisten ilmoitusten perusteella on vaikea tehdä olettamia ilmoittamatta jätettyjen koirien kuolinsyistä ja iästä. Tilasto myös hieman vääristää rodun oletettua keski-ikää, koska vanhuuteen lopetettuja/kuolleita koiria on ilmoitettu niin vähän. Tilaston antama elinikä ja rodun oletettu elinikä poikkeavat siksi toisistaan. Rodun harrastajien piirissä on oletettava, että useimmat koirat elävät koirien fyysiseen kokoon nähden suhteellisen pitkän ja terveen elämän. Rodun oletettu elinikä on 10 - 13 vuotta, mutta on myös vanhemmaksi eläneitä yksilöitä. Tätä elinikäennustetta tukee myös rodun kotimaasta, Italiasta, saatu tieto koirien iästä.

Koirien omistajia on rohkaistava raportoimaan koirien kuolinsyyt virallisesti Suomen Kennelliittoon. Näin rotuyhdistyksen on tulevaisuudessa helpompi arvioida rodun yksilön elinikäennustetta, sekä kartoittaa ja reagoida rodussa yleistyviin sairauksiin tai ongelmiin.

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Keskimääräinen pentuekoko on viimeisen kymmenen vuoden aikana vaihdellut melko paljon. Pienin keskimääräinen pentuekoko vuodessa on ollut 3,0 ja suurin 8,7 ja niiden keskiarvoksi tulee 6,79. Vuotuinen keskimääräinen pentuekoko on esitetty tarkemmin seuraavassa taulukossa.

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Pentuekoko	8,4	6,9	3,4	7,5	6,0	7,5	8,7	8,0	8,5	3,0

Taulukko 20. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet tammikuu 2014

Astumisvaikeudet

Rodun lisääntymiskäyttäytyminen on pääpiirteissään luonnollista ja ongelmattonta, niin nartuilla kuin uroksilla. Hämäännystä saattaa syntyä ensikertalaisen ollessa asialla, mutta yleensä asia korjaantuu kun tilannetta on hetki ihmetelty. Varsinaisia astumisvaikeuksia ei ole raportoitu Suomessa.

Tiinehtymisvaikeudet

Muutamalla nartulla on raportoitu tiinehtymisvaikeuksia ja muutama narttu on luonut pentunsa. Yleensä nartut kuitenkin tiinehtyvät astumisista ja siemennyksistä sekä kantavat pentunsa normaalisti.

Synnytysongelmat

Nartut synnyttävät useimmiten luonnollisesti ja hoitavat pentunsa ilman ihmisen apua. Keisarileikkauksia tiedetään tehdyn vain muutamalle nartulle.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Nartuilla on enimmäkseen hyvät äidinvaistot ja ne hoitavat pentunsa hyvin. Ensikertalaiset ehkä hieman ihmettelevät tilannetta ensin, mutta ryhtyvät hoitamaan pentujaan yleensä ilman ihmisen apua.

Pentukuolleisuus

Pentukuolleisuudesta on muutama ilmoitus Suomessa.

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Synnynnäisistä vioista ja epämuodostumista on muutamia ilmoituksia.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Maremmano-abruzzese on suurikokoinen ja suhteellisen terve rakenteeltaan, eikä siinä ole liioiteltuja rakenteellisia tai ulkomuodollisia piirteitä. Rodun suuri fyysinen koko on riskitekijä erilaisille nivelten kasvuhäiriöille ja pitkä selkä on altis vaurioille. Mitään lisääntymistä vaikeuttavia rakenteellisia ongelmakohtia ei rodussa ole havaittu. Rodun terveyttä tullaan kartoittamaan kyselyillä.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Rodun yksilöt ovat yleensä perusterveitä ja eläinlääkärillä käydään harvoin. Järjestelmällistä tutkittua tietoa rodusta ei kuitenkaan ole. Pennut päätyvät yleensä maaseudulle ja harvoja niistä käytetään virallisissa tutkimuksissa. Rodun kannalta on tärkeätä ryhtyä säännöllisesti ja systemaattisesti keräämään tietoja terveydestä omistajilta erilaisilla kyselyillä.

Rodulla tavataan lonkkaniveldysplasiaa. Kuitenkin vuosina 1998 - 2011 kuvatuista koirista 61 % on A- tai B- lonkkaisia. Ajalla 1988 - 2013 A- ja B- lonkkaisia oli 63 % kuvatuista. Koiramäärän lisääntyessä myös C-, D- ja E- lonkkaisten koirien määrä on noussut ja vaikuttanut terveiden määrän laskuun. Terveystilanne lonkkien osalta on kuitenkin hyvä.

Kyynärnivelten osalta tilanne on erittäin hyvä. Tutkituista koirista 87 % on kyynärnivelistään terveitä. Kyynärnivelten kuvaustulokset ovat säilyneet samoina vaikka koiramäärät ovat lisääntyneet vuosien saatossa.

4.4. Ulkomuoto

Rotumääritelmä

Rotumääritelmä määrittää maremmano-abruzzesen yleisvaikutelmaltaan suureksi ja voimakasrakenteiseksi koiraksi, joka on olemukseltaan hieman karkeatekoinen, mutta samalla majesteettinen ja ylväs. Runko on säkäkorkeutta pidempi ja koiran koon ja eri ruumiinosien mittasuhteet ovat tasapainoiset. Myös pään pituuden suhde runkoon tulee olla tasapainossa.

Maremmano-abruzzesen tulee olla kunnioitusta herättävän näköinen olematta kuitenkaan raskastekoinen ja löysä. Selkä on suora, rintakehä tilava ja vatsalinja nousee loivasti. Koiran tulee liikkua vaivattomasti kevyellä, pitkällä askeleella, onhan sillä ravaajan perusrakenne eli se on rungoltaan suorakaiteen muotoinen. Urokset ovat aavistuksen lyhyempiä kuin nartut.

Karvapeite on valkoinen, erittäin runsas, karheahko ja suora, pieni laineisuus on sallittua. Karvan rakenne on lasimaista ja se hylkii vettä ja likaa. Kaulan ympärillä on selvä kaulus ja rungon karvoitus on pitkää, reisien takaosassa on kohtuulliset housut. Hännässä, joka ulottuu ainakin kintereeseen asti, on pitkät karvat ja liikkeessä se nousee selkälinjan jatkoksi. Tassut ovat tiiviit ja pyöreähkö. Iho on tiivistä koko rungossa, limakalvojen pigmentin tulee olla musta, samoin päkiöiden.

Maremmano-abruzzesen pää muistuttaa jääkarhun päätä, korvat ovat pienet, v-malliset ja korkealle kiinnittyneet. Silmät ovat tummat, mantelinmuotoiset ja pienet koiran kokoon nähden. Pigmentin tulee olla mustaa kirsussa, huulissa ja silmäluomien reunoissa. Purenta on leikkaava, hampaat voimakkaat, säännölliset, valkoiset ja täysilukuiset, huulet ovat tiiviit.

Maremmano-abruzzesen alkuperäinen käyttötarkoitus on eläinlaumojen suojelu ja omaisuuden vartiointi. Oikearakenteinen koira pystyy liikkumaan vaivattomasti vaikeissa olosuhteissa ja tarvittaessa kamppailemaan petoeläimiä vastaan. Rodun rakenne on Suomessa pysynyt alkuperäisenä, eikä siinä ole havaittu muutoksia. Ulkonäöllisesti Suomessa kasvatetut koirat vaihtelevat paljon, mutta näyttelyarvostelujen ja jalostustarkastusten perusteella rodun ulkomuodollinen taso on varsin hyvä. Koirat ovat toisiinsa verrattuna erinäköisiä, sopien kuitenkin rotumääritelmään.

Ulkomuodollisesti ongelmakohtia ovat väärät kuonon ja pääläen mittasuhteet, väärä kallon muoto, joko pyöreähkö tai kapea tai liian voimakas otsapenger, jolloin silmien asento on väärä. Liian avoimet tai pyöreät silmät - oikean malliset silmät ovat mantelinmuotoiset ja tiiviit. Pigmentin puutoksia huulissa, anturoissa, kynsissä ja etenkin kirsussa. Vääränlainen turkki – liian lyhyt, liian kihara, liian pehmeä tai voimakkaasti kellertävä tai laikukas. Liian löysät huulet, roikkuvat silmäluomet tai liian löysä

nahka rungossa ovat myös ongelmia. Häntä on liian lyhyt tai liian korkealle kiinnittynyt eli lantion rakenne on puutteellinen. Ongelmallisia ovat myös kapeat etu- ja takaosat ja liian avoimet kulmaukset.

Rotumääritelmän mukainen maremano-abruzzese erottuu selvästi muista valkoisista laumanvartijoista. Etenkin pään litteämpi muoto, silmien muoto ja asento antavat sille omalaatuisen hieman hymyilevän ilmeen. Hieman lasimaisena kiiltävä, valkoinen pitkä turkki erottaa myös m-a:n valkoisista sukulaisroduistaan.

Italialainen tarkka rotumääritelmä luettelee virheinä mm. kallon väärät linjat, selän päälle kiertyvän hännän ja rotumääritelmän vastaisen koon, koira on joko liian suuri tai pieni. Hylkääviä virheitä ovat mm. selvästi kupera tai kovera kuononselkä, täydellinen pigmentin puute, pigmentin puute silmäluomesta, herasilmät tai molemminpuolinen karsastus. Myös yläpurenta, kippura- tai töpöhäntä ja kihara turkki ovat hylkääviä virheitä. Isabellan väri tai isabellan tai norsunluun väriset selvärajaiset läiskät tai mustat varjostumat ovat hylkääviä virheitä.

Rodun ulkomuodollinen taso on kuitenkin vaihteleva ja yksilöitä palkitaan korkeilla arvosanoilla, vaikka ne eivät laadullisesti ehkä ole niin hyviä. Sama koira on voitu palkita SERT:llä ja sitten H:lla. Näyttelykäyntien vähyys on oletettavasti yksi syy tähän. Vertailukohtien puuttuessa tuomareilla ei aina ole ollut mahdollisuutta muodostaa oikeanlaista ja selvää käsitystä rodun erinomaisesta edustajasta. Näyttelykäyntien lisääntyessä tuomareilla on enemmän mahdollisuuksia nähdä ja vertailla rodun edustajia ja näin muodostaa varmempi käsitys rodun tavoitellusta ulkomuodosta.

Rodun koirien näyttelykäynnit

Rodun pienestä lukumäärästä johtuen näyttelykäynnit ovat vähäiset. Viime vuosina näyttelykäynnit ovat hieman lisääntyneet. Vuonna 2013 31 näyttelyä ja 86 näyttelykäyntiä. Tämä on selvä lisäys vuoteen 2012 jolloin 27 näyttelyssä oli 55 näyttelykäyntiä. Toivottavasti käynnit lisääntyvät, jotta suuri yleisö pääsee näkemään ja tutustumaan rotuun, kuten myös tuomarit.

Näyttelykäynnit ja annetut arvosanat ajalla 2009 -2013

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	58	28	6	1	3	0	96
Nuorten luokka	31	12	3	0	1	0	47
Avoin luokka	41	15	7	2	3	1	69
Valioluokka	19	3	1	0	0	0	23
Veteraaniluokka	3	0	0	0	0	0	3
Yhteensä	152	58	17	3	7	1	238

Taulukko 21. Lähde Suomen Kennelliiton Koiranet helmikuu 2014

Rodun koirien jalostustarkastukset

Yhdistys on kirjannut tavoitteekseen järjestää jalostustarkastuksia joka neljäs vuosi. Koiramäärän lisääntyessä seura on pyrkinyt vastaamaan kysyntään järjestämällä jalostustarkastuksia joka vuosi. Elena Ruskovaara piti jalostustarkastuksen vuonna 2012, Alberto Cuccillato tarkasti koirat vuonna 2013. Vuonna 2014 tarkastuksen on lupautunut pitämään rodun pitkäaikainen kasvattaja ja tuomari Anna Albrigo(di Selvaspina) Italiasta. Vuodelle 2015 on myös suunnitteilla jalostustarkastus. Osanotto tarkastuksiin vaihtelee, mutta on yleensä ollut hyvä. Tarkastuksissa koirien kasvattajat, omistajat ja yleisö on saanut arvokasta tietoa koirista ja rodun tilanteesta tarkastajan näkökulmasta.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Maremano-abrzzesen edellinen jalostuksen tavoiteohjelma on ollut voimassa ajalla 2009 - 2014.

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Rodun ensimmäinen tavoiteohjelma hyväksyttiin 5.9.1993, se astui voimaan vuonna 1994 ja sen uusinta taas astui voimaan vuonna 1999.

Edelliseen tavoiteohjelmaan kirjatut jalostustavoitteet sekä niiden toteutuminen

Jalostuksen tavoiteohjelmassa mainitut tavoitteet koirien kuvaamisesta PEVISA-ohjelmamme mukaisesti ovat toteutuneet. Kuvauspakon myötä kaikki jalostukseen käytetyt koirat on kuvattu ja lonkkanivelen ja kyynärnivelen kasvuhäiriön levinneisyydestä rodussa on saatu lisää tietoa.

Nykyisessä PEVISA-ohjelmassamme ei ole rajaehjoja pentujen rekisteröinnille, joten kaikki pennut rekisteröidään kun vanhemmat on kuvattu. Nykyisen jalostuksen tavoiteohjelman tavoite on, että jalostukseen käytettäisi vain A- tai B- lonkkaisia koiria ja kyynärpäiltään täysin terveitä yksilöitä. Tavoitetta ei ole täysin tavoitettu lonkkien osalta koska jalostukseen on käytetty myös C- ja D- lonkkaisia yksilöitä. Kyynärnivelten osalta tavoite on saavutettu, koska kaikkien jalostukseen käytettyjen koirien kyynärnivelet ovat olleet terveitä.

Geenikannan laajentaminen on toteutunut vain osaksi. Koiria on tuotu Italiasta, mutta valitettavasti osalla koirista on paljon yhteisiä sukulaisia. Täysin erisukuisten koirien löytäminen on haasteellista. Näyttelykäynnit ja jalostustarkastuskäynnit ovat ilahduttavasti lisääntyneet rodussa.

Tavoite suomalaisten kasvattajien keskinäisen yhteistyön lisäämisestä ei ole edistynyt kovinkaan paljon kuluneitten vuosien aikana.

Tavoite oli pitää sukusiitosaste alle 6,25 % yhdistelmissä ja tämä on toteutunut hyvin. Kaikki yhdistelmät ovat olleet alle 6,25 %. Koska Suomen Kennelliiton Koiranetissä olevat sukutaulut ovat epätäydelliset, täyttä varmuutta yhdistelmien sukusiitosasteista ei kuitenkaan ole.

Tavoite kerätä tietoa rodussa muista esiintyvistä sairauksista ja vioista ei ole toteutunut.

Tavoitetta parantaa seuraavia ulkomuodollisia puutteita on vaikea arvioida vähäisten näyttelykäyntien perusteella. Osa koirista saa hyvät arvostelut myös alla mainituista osa-alueista, toisille toivotaan parempia päitä, etu- ja takaosia, kulmauksia, häntiä ja niiden kiinnitystä ja kantoa. Myös parempia lanneosia toivotaan osalle koiria. Koska suurinta osaa koirista ei koskaan käytetä näyttelyissä tai jalostustarkastuksessa varsinaista tilannetta on vaikea arvioida.

- väärät kuonon ja pääläen mittasuhteet, huono pigmentti, pyöreä kallo, liian kapea kallo, liian voimakas otsapenger, pyöreät ja avoimet silmät, liian löysät huulet sekä liian kevyt alaleuka. Epäselvä sukupuolileima päätä katsottaessa.
- Liian lyhyt häntä. Liian korkealle kiinnittynyt häntä, jolloin koira liikkeessä kantaa sen selän päällä.
- Kapeat etu- sekä takaosat, pihtikinttuisuus ja liian avoimet kulmaukset

Tavoite oli saada koirien käyttö laumanvartijoina lisääntymään ja näin on myös käynyt. Työkäytössä olevien koirien luonteet ovat suurimmalla osalla hyvät ja koirat hoitavat tehtävänsä ilmeisen tehokkaasti ja hyvin. Laumanvartijoina on tällä hetkellä kasvattajien antamien tietojen mukaan noin 74 maremano-abruzzeseä.

Yhteistyö rodun kotimaan kanssa on jatkunut entiseen tapaan. Yhteistyö Ruotsin m-a yhdistyksen kanssa jatkuu kuten ennen. Suhteita muihin maihin ei ole vielä luotu.

Tavoitteita – saavutettuja ja vielä työn alla

- Italialainen kasvattajatuomari, Anna Albrigo (di Selvaspina) arvosteli rotumme Pohjoismaisessa Voittaja-näyttelyssä Helsingissä 14.12.2013
- Anna Albrigo piti rodullemme jalostustarkastuksen Helsingin MV-näyttelyn yhteydessä 9.8.2014. Tilaisuutta on mainostettu Ruotsiin
- Jalostustarkastuksia on järjestetty suunniteltua useammin (2012 ja 2013) ja niitä on mainostettu Ruotsin rotuyhdistyksen lehdessä
- Seuran Italian-matkaa ei ole suunniteltu tai järjestetty
- Terveys- tai muita kyselyitä ei ole tehty
- Terveys- ja muita tietoja ei ole päivitetty seuran kotisivuille

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Jalostuksen ulkopuolelle jää tällä hetkellä suurin osa Suomessa syntyneistä koirista. Pentuja ajalla 2004 - 2013 (10 v) on syntynyt 238 ja niistä ani harvaa on käytetty jalostukseen. Enimmäkseen pentuja tehdään tuontikoirilla, eikä niiden jälkeläisillä. Meillä syntyneillä pennuilla jatketaan siten harvemmin sukua.

Kun tarkastellaan käytettyjä uroksia ajalla 2004 - 2013 voidaan todeta, että 21 koirasta yhdeksän on suomalaisen kasvattamia koiria. Ensimmäinen Suomessa syntynyt uros löytyy sijalta 7 ja sillä on kaksi pentuetta. Kyseinen uros on syntynyt vuonna 2010 ja on näin ollen varsin nuori. Sijalla 8 on seuraava kotimainen uros, joka on syntynyt vuonna 2003. Myös sillä on kaksi pentuetta. Kolmas kotimainen uros, syntynyt 2006, löytyy sijalta 11 ja myös sillä on kaksi pentuetta. Neljäs suomalainen uros on sijalla 12, se on syntynyt vuonna 2007 ja sillä on yksi pentue.

Kymmenen eniten käytetyn uroksen joukossa ajalla 2009 - 2013 on neljä suomalaista urosta. Näistä yhdellä on toisen vanhemman puolella suomalaisia koiria neljänteen sukupolven asti. Muut kolme urosta ovat ensimmäisen polven suomalaisia koiria.

Ajalla 2004 - 2013 jalostukseen on käytetty kaiken kaikkiaan 23 eri narttua ja näistä yksitoista on ollut kotimaista tuotantoa. Listauksessa kymmenen kärkeen mahtuu kuusi Suomessa kasvatettua narttua, joista kolmea on käytetty jalostukseen useamman kerran. Ensimmäinen suomalainen narttu löytyy sijalta kaksi, ja se on kolmen pentueen emä. Toinen kotimainen narttu on sijalla neljä ja sekin on kolmen pentueen emä. Lisää kotimaisia narttuja löytyy sijalta kuusi, yhden pentueen emä, sijalta kahdeksan, kahden pentueen emä, sijalta yhdeksän, yhden pentueen emä ja sijalta kymmenen yhden pentueen emä. Loppuja narttuja on käytetty kerran.

Kun tarkastellaan ajalla 2009 - 2013 käytettyjä narttuja kymmenen eniten käytetyn nartun joukkoon mahtuu viisi suomalaista kasvatusta olevaa koiraa. Näistä yhdellä on toisen vanhemman puolelta suomalaisia koiria viidenteen sukupolven. Tämä on pisin ja ainoa suomalainen sukuketju tällä hetkellä. Muut suomalaiset koirat ovat ensimmäisen polven suomalaisia

Niin uroksissa kuin nartuissa suomalaisen kennelnimen omaavan koiran suvussa on useimmiten niin isän kuin emän puolella heti ensimmäisessä sukupolvessa tuontikoiria. Vain muutamalla jalostuskoiralla löytyy jommankumman vanhemman takaa pidempää suomalaista kasvatustyötä. Pisimmillään koirien takaa löytyy suomalaisia koiria viidennessä sukupolvessa, nämä eivät kaikki kuitenkaan ole ns. omaa kasvatustyötä vaan peruja toisten kasvatuksesta. Voidaan todeta, että jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen takaa löytyvä pisin suomalainen perimäketju on täysin samaa sukua. Kuitenkin siinä löytyy suomalaista kasvatustyötä vain yhden isovanhemman puolelta. Toistaiseksi kannastamme puuttuu täysin yhdistelmä, jossa kasvattaja olisi käyttänyt molempina osapuolina omia kasvattejaan.

Jalostussuositusten ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

Yhdistyksen suosituksia jalostukseen käytettävien koirien terveydestä ei kaikilta osin ole noudatettu. Kasvatusta olisi suotavaa tehdä vain täysin terveillä koirilla niin lonkkien kuin kynnärnivelten osalta. Tilanne ei kuitenkaan ole huono, enimmäkseen jalostukseen valikoituu terveitä koiria. Jalostussuosituksia ei siis ole syytä muuttaa.

PEVISA:n osalta sen vaatimuksia on noudatettu hyvin, kaikki koirat on kuvattu ennen käyttöä. Koska koiramäärä on lisääntynyt ja jalostukseen käytetään useampia koiria, joista useimmat ovat terveitä PEVISA:n vaatimuksia voi muuttaa tiukempaan suuntaan. Tehtyjen yhdistelmien perusteella uudet tiukemmat vaatimukset eivät ole mahdottomat noudattaa.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuksen tavoitteena on säilyttää rotu terverakenteisena, hyväluonteisena sekä rodunomaisena. Tavoite on, että rotua ryhtyy kasvattamaan useampi kasvattaja ja rodun käyttö laumanvartijatehtävissä lisääntyy.

Tavoitteena on, että saadaan laajennettua geenipohjaa ja tuontikoirat ovat täysin eri sukua täällä jo oleviin koiriin. Ei tuoda useita saman koiran jälkeläisiä.

Tavoite on, että tehdyt yhdistelmät ovat ainoastaan terveistä koirista ja sukusiitosaste on lähellä 0 %.

Tavoitteena on, että mahdollisimman monta eri yksilöä käytetään jalostukseen.

Tavoitteena on, että lisääntyminen säilyy terveenä ja ongelmattomana.

Tavoitteena on, että vähintään 50 % syntyneistä pennuista kuvataan ja että rotumme on enemmän esillä lisääntyneiden näyttelykäyntien myötä.

Tavoitteena on, että jalostustarkastettujen koirien määrä nousee.

Tavoitteena on pitää koirien ulkomuoto rotumääritelmän mukaisena ja parantaa erikseen mainittuja puutteita kohdassa Ulkomuoto s 44.

Jalostuspohja

Jalostuspohjaa pitää saada laajennettua, jotta rotu ei tulevaisuudessa meillä joudu ahdinkoon liian vähäisten jalostusmahdollisuuksien takia. Sukusiitosaste pidetään jatkossakin alle 6,25 % ja mielellään niin lähellä 0 % kuin mahdollista.

Italiasta tai muualta pitäisi pyrkiä löytämään erisukuisia koiria, jotta niiden avulla saisimme laajennettua geenipohjaa. Tämä on työlästä, koska Italiassa suositaan usein muotiuroksia. Rotu on kuitenkin kotimaassaan runsaslukuinen, joten mahdollisuuksia erisukuisten koirien löytämiseen pitäisi olla. Erisukuisia italialaisia uroksia pitäisi yrittää saada käyttöön esim. keinosiemennyksen tai koiralainojen avulla.

Lampureilta työkoirien jälkeläisiä ei ole helppo saada meille koska esteenä on usein kielimuuri tai vaikeuksia löytää sopivia koiria. Työkoiria tai niiden jälkeläisiä ei kuvata, joten lonkkien tai

kyynärniveliä tilanteesta ei silloin ole mitään tietoa. Lampurit jättävät myös usein rekisteröimättä koiriaan, joten koira on otettava rotuun Italiassa.

Käyttäytyminen ja luonne

Koirien luonteet ja käytös ovat tällä hetkellä hyvät, niin kotikoirien kuin laumanvartijatehtävissä toimivien. Tiedossa ei ole pahoja ongelmia koirien kanssa Suomessa tai rodun kotimaassa. Myöskään muista maista ei ole kantautunut mitään hälyttävää koskien koirien luonteita tai käytöstä. Tavoite on säilyttää koirien hyvät, tasapainoiset luonteet, jotta ne jatkossakin käyttäytyvät hyvin eri ympäristöissä ja kykenevät työskentelemään laumanvartijatehtävissä.

Käyttöominaisuudet

Maremmano-abruzzesen käyttö eläinvahtina on kasvanut Suomessa. Tuotantoeläinten kanssa toimii tällä hetkellä noin 74 koiraa ja suurin osa hoitaa tehtävänsä hyvin. Muutama työkoiraksi hankittu haluaisi ilmeisesti mieluummin olla perhekoirana kuin vahtia eläimiä laitumella. Laumanvartijaroduissa kaikki koirat eivät suoriudu rodunomaisesta alkuperäisestä työstään, mutta maremmano-abruzzese kuuluu luotettavimpiin rotuihin. Tavoitteena on säilyttää rodun hyvät käyttö-ominaisuudet sekä edistää koirien sijoittumista eläinten vartijoiksi.

Terveys ja lisääntyminen

Maremmano-abruzzesen lisääntyminen on useimmiten luonnonmukaista ja ongelmattonta. Tavoite on säilyttää lisääntyminen hyvänä ja ongelmattomana. Rodussa ei ole meillä havaittu mitään hälyttäviä merkkejä vakavista sairauksista. Yksittäistapauksina löytyy tai syntyy sairaita eläimiä. M-a on isokokoinen, joten koirilla on myös vaara potea isokokoisten ja nopeakasvuisten rotujen sairauksia. Tavoite on säilyttää rodun hyvä terveys. Tavoitteena on myös kartoittaa rodun terveyttä kasvattajille ja koiranomistajille suunnatulla kyselyllä uuden JTO:n voimassaolokaudella.

Ulkomuoto

Rodun ulkomuodossa on edelleen keskityttävä parantamaan samoja puutteita kuin edellisessä jalostuksen tavoiteohjelmassa.

- väärät kuonon ja pääläen mittasuhteet, huono pigmentti, pyöreä kallo, liian kapea kallo, liian voimakas otsapenger, pyöreät ja avoimet silmät, liian löysät huulet sekä liian kevyt alaleuka
- Epäselvä sukupuolileima päätä katsottaessa.
- Liian lyhyt häntä. Liian korkealle kiinnittynyt häntä, jolloin koira liikkeessä kantaa sen selän päällä.
- Kapeat etu- sekä takaosat, pihtikinttuisuus ja liian avoimet kulmaukset

Tavoitteena on parantaa yllä mainittuja puutteita maremmano-abruzzese rodussa.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suosituksien jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

- Yhdistys suosittaa, että jalostukseen käytettävät koirat ovat kaikilta osin mahdollisimman terveitä ja hyväluonteisia. Yhdistys suosittaa käytettäväksi yhdistelmissä A- ja B-lonkkaisia ja O kyynäräisiä koiria.
- Jalostukseen suositellaan käytettäväksi koiraa, joka on virallisessa näyttelyssä saanut vähintään

kaksi tulosta ja laatuarvostelut ovat olleet vähintään EH. Koiran tulee olla vähintään 15-kuinen saadessaan toisen tuloksen. Vaihtoehtona on, että koira on osallistunut jalostustarkastukseen, johon osallistumisen alaikäraja on 24 kuukautta.

- Jalostukseen käytettävät koirat ovat vähintään 24 kuukautta vanhoja.
- Uroksen ja nartun ominaisuudet täydentävät toisiaan.
- Suositellaan, että yhdistelmän sukusiitosaste on alle 6,25 % viidellä sukupolvella laskettuna. Mitä lähempänä nollaa sukusiitosaste on, sen parempi.
- Yhdistys suositaa, että yhtä koira käytetään jalostukseen enintään kaksi kertaa
- Yhdistys suositaa, että jalostukseen ei käytetä koira, joka on luonteeltaan todettu selvästi araksi, aggressiiviseksi tai ääniherkäksi (paukkuaraksi)
- Pentu on luovutettaessa vähintään 8 viikon ikäinen.
- Poikkeuslupaa voi hakea perustelluin syin rotujärjestöltä
- Suositellaan, että sukutauluihin perehdytään tarkemmin ja lasketaan itse sukusiitosprosentteja aiotuille yhdistelmille

PEVISA-vaatimukset:

PENTUJEN FI- JA ER-REKISTERIIN REKISTERÖINNIN EHTONA OLEVAT TUTKIMUKSET
Molemmilta vanhemmilta vaaditaan lonkka- ja kynnärtulos, jotka koira voi saada aikaisintaan 18-kuisena lonkkien raja-arvon ollessa D ja kynnärien 1.

MUUT ERITYISEHDOT

Lonkkatuloksen D saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen A tai B saaneen koiran kanssa.
Kynnärtuloksen 1 saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen 0 saaneen koiran kanssa.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Yhdistys suositaa, että yhtä koira käytetään jalostukseen enintään kaksi kertaa tai että yhden koiran jälkeläismäärä on enintään 5 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Pienilukuisissa roduissa suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on enintään 5% laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Maremmano-abruzzeseja rekisteröitiin 159 kpl vuosina 2010 – 2013 ja 5 % tästä on 8. Tämän mukaan koiralla saisi rodussamme elinaikanaan olla kahdeksan jälkeläistä.

Neljän vuoden rekisteröinneistä laskettuna koiralla saisi olla toisen polven jälkeläisiä enintään 10 %.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry:n tavoitteena on terverakenteisen, hyväluonteisen ja rodunomaisen maremmano-abruzzese-kannan ylläpitäminen ja kehittäminen. Tavoitteena on säilyttää rodun rauhallinen, varma luonne ja käyttäytyminen sekä hyvä terveydentilanne. Terveystutkimusten ja tavoiteohjelman avulla pyritään havaitsemaan ja ennalta ehkäisemään vikojen ja sairauksien leviäminen rotuun.

Tavoitteena on tehdä rotua tunnetuksi, jotta se pystyy kilpailemaan muiden samantyyppisten isojen valkoisten rotujen kanssa. Tavoitteena on tehdä rotua entistä tunnetummaksi tuotantoeläinten kasvattajien keskuudessa sekä lisätä rodun käyttöä laumanvartijana petoeläimiä vastaan.

Tavoitteena on suomalaisten kasvattajien keskinäisen yhteistyön lisääminen. Tavoitteena on jatkaa ja kehittää yhteistyötä Italian ja Ruotsin rotuyhdistysten sekä niiden ja lähialueiden kasvattajien kanssa.

Rotuyhdistys pyrkii suosituksillaan ohjaamaan kasvattajia käyttämään jalostuskoirina yksilöitä, jotka täyttävät edellä mainitut suositukset. Jalostuskoirien tulee tyypiltään, luonteeltaan ja rakenteeltaan olla mahdollisimman rodunomaisia. Jalostuskoirat täyttävät PEVISA-ehdot ja ovat muutenkin terveitä.

Rotujärjestö kartoittaa rodun terveydentilaa terveystarkastuksella ja jakaa saatua tietoa. Jalostustarkastuksia järjestetään vähintään neljän vuoden välein ja useammin jos tarvetta on. Kahtena edellisenä vuonna jalostustarkastuksia on järjestetty joka vuosi (2012 ja 2013) ja näin on tarkoitus jatkaa vuosina 2014 ja 2015. Jalostustarkastusten tulokset julkaistaan seuran julkaisussa, Turvakarri-jäsenlehdessä, sekä seuran kotisivuilla.

Rodun terveys- ja näyttelytiedot kerätään ja julkaistaan seuran jäsenjulkaisussa, Turvakarrissa.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

VAHVUUDET	HEIKKOUEDET
<ul style="list-style-type: none">- hyvät suhteet rodun kotimaahan Italiaan- kotimaalleen tärkeä rotu- suuri geenipohja rodun kotimaassa- rodun erinomainen luonne ja terveys- rodun rekisteröinnit Suomessa ovat nousussa- rodun näyttelykäynnit Suomessa ovat lisääntyneet- kiinnostus jalostustarkastuksiin on lisääntynyt- kiinnostus laumanvartijoita kohtaan on kasvanut Suomessa- työkoirien vahva käyttö Italiassa, Australiassa ja Yhdysvalloissa- hyvät suhteet Ruotsin yhdistykseen ja kasvattajiin	<ul style="list-style-type: none">- terveystietojen saanti Italiasta- ENCI:n on-line tietokannan hitaus ja tilastojen puute- pienestä populaatiosta johtuvat rajoitukset Suomessa- eri linjojen vähäisyys Suomessa- kasvattajien yhteistyön puute Suomessa- rodun vähäisyys muissa Euroopan maissa kuin kotimaassaan Italiassa- tuotantoeläinten kasvattajien epäileväinen suhtautuminen koirien käyttöön- tämääntyyppisten koirien käyttöperinnettä ei ole Suomessa- tiedon puute käyttöominaisuuksista
UHAT	MAHDOLLISUUDET
<ul style="list-style-type: none">- kannan geenipohjan kaventuminen- pieni kanta ja sen väheneminen- liian saman sukuiset tuonnit- matadori-jalostuksen jatkuminen/kasvu Italiassa- rodun hyvän luonteen ja terveyden heikkeneminen- samojen linjojen tai koirien liiallinen käyttö jalostuksessa- sairauksien ja vikojen lisääntyminen- koira joutuu vääränlaiseen ympäristöön- koira joutuu rotuun perehtymättömälle ihmiselle- koirat jäävät yhä useammin näyttelyiden ja jalostustarkastusten ulkopuolelle- mahdolliset vastuuntunnottomat kasvattajat- rodunomaisen käytön puute- rekisteröintien lasku Suomessa- koirien ulkomuodolliset puutteet lisääntyvät	<ul style="list-style-type: none">- rodun suosio kasvaa- populaatio laajenee- geenipohja laajenee- erisukuisia tuontikoiria tuodaan- käytetään ulkomaisen uroksen pakastespermaa- saadaan koiria jalostuslainaan ulkomailta- laaja-alaisempi jalostuskäyttö- koiria terveyttä tutkitaan enemmän- rodun lonkkatilanne paranee- kasvattajien asiantuntemus kehittyy- kasvattajien määrä lisääntyy- kasvattajien yhteistyö lisääntyy- internet mahdollistaa kontaktien luomisen ulkomaille niin kasvattajille kuin harrastajille- koirien näyttely- ja jalostustarkastuskäynnit lisääntyvät- koirien työkäyttö Suomessa lisääntyy- koirien ulkomuodot paranevat

Varautuminen ongelmiin

Riski	Syy	Varautuminen	Miten vältetään	Merkitys
Kasvatus vähenee Suomessa.	Samankaltaiset valkoiset laumanvartijarodut vievät ostajia.	Yhdistys tukee kasvat- tasia yhteistyössä rajo- jen yli ja tekee yhteis- työtä rodun ulkomais- ten rotujärjestöjen kanssa.	Pidetään rekisteröinnit riittävällä tasolla.	Jalostusvalinnat vaikeutuvat tai sopivaa materiaalia ei enää löydy Suomesta.
Kannan geenipohjan pieneneminen.	Pieni koirakanta kokonaisuudessaan.	Oman kasvatustyön jatkuvuuden suunnit- teleminen.	Harkitsevainen, mah- dollisimman ulkolin- jainen jalostuskäyttö.	Rotu muuttuu liian sisäsiittoiseksi.
Tuotikoirien terveys- taustojen tuntemattomuus.	Terveystietoja ei aina ole saatavilla koiran kotimaasta.	Kiinteä yhteistyö muiden maiden kasvattajien ja rotuyhdistysten kanssa.	Vaatimus tutkituista ja mahdollisimman ter- veistä vanhemmista.	Perinnöllisiä sairauksia tai vikoja tulee Suomen kantaan.
Liian läheiset sukulais- paritukset.	Halu linjata kuviteltuun huippukoiraan.	Oman kasvatustyön suunnitteleminen sukulaisparituksia välttämällä.	Astuttaminen ulkomailla, erisukuiset tuontikoirat, sperman tuonti, kaksois- astutukset, jalostus- koiran laina tai muut vaihtoehdot Suomessa.	Rotu muuttuu liian sisäsiittoiseksi. Yhdis- telmä ei tuo mitään uutta, lisää vain koirien määrää. Perinnöllisten sairauksien ja vikojen riski kasvaa.
Tuodaan useita saman linjan/suvun koiria ulkomailta.	Kuvitellaan niiden olevan parempia. Halutaan kuvitellun huippukoiran jälke- läisiä Suomeen.	Oman kasvatustyön suunnitteleminen. Tutustutaan koirien jälkeläis- ja terveys- tietoihin ulkomailla ennen tuontia.	Ei tuoda useita koiria samoista suvuista/lin- joista. Suunnitellaan omaa kasvatustyötä eteenpäin.	Koirien tuontimääristä huolimatta geenipohja ei laajene. Jalostusvalintojen mahdollisuudet vähenevät.
Kaikki kasvattajat eivät ole sitoutuneet seuran suosituksiin.	Haluvat vapaasti tehdä omia päätöksiä. Kokevat etteivät saa mitään yhdistykseltä.	Rotua harrastaville, kennelnimen saaneille lähetetään kirje ja toivotetaan terve- tulleiksi rodun kasvattajien pariin.	Kasvattajaksi aikoville tietoa rodusta eri muodoissa: luentoja, kuvia, videoita jne. Suositusten perusteleva ja niiden hyödyn esittä- minen.	Seura ei tiedä mitä kasvattajat ajattelevat tai mihin tähtäävät kasvatuksellaan tai tuonneillaan. Luo eri- puraa seuraan ja kas- vattajiin.
Yhteistyön puute kasvattajien kesken.	Kokevat muut kilpailijoina.	Pitävät yhteyttä toisiinsa. Yhdistys pyrkii järjestämään kasvattajille yhteisiä tapaamisia	Kasvattajat keskustelevat ja suunnittelevat rodun tulevaisuutta yhdessä. Pohtivat tulevia jalostusvalintoja ja tuonteja yhdessä.	Jalostuspohjaa ei pystytä laajentamaan järkevästi jos liian moni kasvattaa yksin ja omillaan.
Koiria ei käytetä näyttelyissä tai jalostustarkastuksissa.	Kynnys lähteä on liian korkea. Asutaan syrjässä näyttelypaikoista.	Kasvattaja kertoo ja perustelee näyttely- iden ja jalostustarkas- tusten tarkoituksen. Houkuttelee mukaan näyttelyyn/ jalostus- tarkastukseen.	Järjestetään esim. pentu/kasvattaja tapaamiset näyttely- viikonlopulle. Kokoon- nutaan näyttely- paikalla.	Rotu jää tuntematto- maksi suurelle yleisölle. Seura/kasvattajat eivät saa tietoa rodun tasosta.
Koira päätyy väärin olosuhteisiin tai vääränlaisille ihmisille.	Ei tunneta rodun erityispiirteitä tarpeeksi hyvin. Pentue ei mene kaupaksi.	Otetaan ennakkovara- uksia ennen astutusta. Pyydetään kiinnostu- neita käymään ennen astutusta.	Haastatellaan pennunostajia tarkkaan. Ei myydä pentua tapaamatta ostajaa.	Koiria joutuu uudel- leensijoitettaviksi tai peräti lopetettaviksi. Rotu saa huonon ja vaikean rodun maineen. Koira yksilönä kärsii.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	2015	2016	2017	2018	2019
Toimenpiteet	Järjestetään jalostustarkastus Koirien terveys- ja käyttäytymiskysely kaikille jäsenille Kasvattajakyselyt	Järjestetään jalostustarkastus Järjestetään erikoisnäyttely SSKY:n päänäyttelyn yhteyteen Järjestetään jälkeläistarkastus	Järjestetään jalostustarkastus Koirien terveys- ja käyttäytymiskysely kaikille jäsenille Kasvattajakyselyt	Järjestetään jalostustarkastus Järjestetään erikoisnäyttely SSKY:n päänäyttelyn yhteyteen Järjestetään jälkeläistarkastus	Järjestetään jalostustarkastus Koirien terveys- ja käyttäytymiskysely kaikille jäsenille Kasvattajakyselyt

JTO:n ja PEVISAn vaikutusten seuraaminen

Noudatetaan Suomen Kennelliiton – Finska Kennelklubben jalostukseen liittyviä ohjeita ja määräyksiä, rodun PEVISA-määräyksiä, Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry:n sääntöjä, pentuvälityksen ohjeita ja kasvattajasitoumusta.

Kerätään jalostuksessa tarvittavia tietoja erilaisin kyselyin ja Suomen Kennelliiton koiranetistä.

Järjestetään jalostustarkastuksia, jälkeläistarkastuksia ja erikoisnäyttelyitä.

Kannustetaan kasvattajia yhteistyöhön ja avoimuuteen sekä tutkituttamaan koiriensä terveydentilaa.

Pyritään järjestämään luentoja ja keskustelutilaisuuksia kasvattajille ja jäsenille.

Julkaistaan Turvakarri-jäsenlehteä kahdesti vuodessa.

Ylläpidetään yhdistyksen kotisivuja osoitteessa: <http://www.maremmano-abruzzese.fi/> sekä seuran Facebook-sivua osoitteessa: <https://www.facebook.com/groups/292017654244392/> Tilanteen arviointi tapahtuu yhdistyksen vuosikokousten yhteydessä hallituksen antaessa kuluneen vuoden toimintakertomuksen ja seuraavan vuoden toimintasuunnitelman. Toimintakertomukseen tulee sisältyä jalostustoimikunnan tekemä selvitys jalostusasioista.

- Terveys-, näyttely-, valio- ja pentuetiedot kerätään ja julkaistaan jäsenlehdessä.
- Tuontikoirien sukutaulut ja sukusiitosaste julkaistaan jäsenlehdessä.
- Yhdistelmien sukutaulut ja sukusiitosasteet julkaistaan pentuetietojen yhteydessä jäsenlehdessä.
- Jalostustarkastustiedot julkaistaan jäsenlehdessä ja seuran kotisivuilla.
- Epävirallisten näyttelyiden tulokset julkaistaan jäsenlehdessä ja seuran kotisivuilla.

7. LÄHTEET

- Suomen Kennelliito ry:n KoiraNet tietokanta
- Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry:n tiedostot
- Italian kennelliitto ENCI
- Ruotsin kennelliitto
- Tanskan kennelliitto
- Norjan kennelliitto
- Viron kennelliitto
- Charlotte Walsh ja British Kennel Club
- Hollannin kennelliitto sekä Anneke ja Rob Versteeg
- Australian kennelliitto ja www.maremmano.com
- Saksan tiedot koonneet Peter ja Barbara Jaskowiak, Saksa
- Yhdysvallat MSCA/Debra Powers
- harrastajilta Venäjällä ja Brasiliassa
- Mäki, Katariina: Sukulaisuussuhteesta sukusiitokseen
<http://katariinamaki.com/artikkelit/katariina4.pdf>
- Suomen Kennelliitto, Mäki, Katariina: Sukusiitos <http://www.kennelliitto.fi/sukusiitos>
- Suomen Kennelliitto, Mäki, Katariina: Tehollinen populaatiokoko
<http://www.kennelliitto.fi/tehollinen-populaatiokoko>
- Suomen Kennelliitto, lonkkanivelen kasvuhäiriö, Ell Anu Lappalainen
<http://www.kennelliitto.fi/lonkkanivelen-kasvuhairio>
- Suomen Kennelliitto, kyynarnivelen kasvuhäiriöt, Ell Anu Lappalainen
<http://www.kennelliitto.fi/kyynarnivelen-kasvuhairiot>
- Suomen Kennelliitto, Mäki Katariina: Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja
<http://www.kennelliitto.fi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja>
- Coppinger Lorna ja Raymond: Koira, ihmisen paras ystävä biologin näkökulmasta, käännös: Dark Oy, Vantaa 2005
- Coppinger Raymond, Coppinger Lorna, Langeloh Gail, Gettler Lori and Lorenz Jay: "A decade of use of livestock guarding dogs" (1988)
<http://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1042&context=vpcthirteen>
- kansikuva: Elena Ruskovaara

LIITE

Test Morfologico – Caratteriale eli TMC - testi

Italian rotujärjestö Circolo del Pastore Maremmano-Abruzzese on 22.7.2002 saanut Italian kennelliitolta (ENCI) hyväksynnän kyseiselle testille.

Testin tarkoituksena on arvioida testattavien koirien tyyppi, yleinen rakenne ja sekä luonne. Tietoja on tarkoitus käyttää hyväksi rodun jalostuksessa valistamalla kasvattajia koirien luonteista, rakenteesta ja sairauksista. Jotta maremmano-abruzzesestä voi tulla Italian muotovalio tai Italian käytösvalio (Social Champion) 22.7.2002 jälkeen, koiralla tulee olla hyväksytty TMC - testi suoritettuna. Testin tuomarit ovat ENCI:n hyväksymiä ja jokaisessa testissä on kaksi tuomaria; ulkomuototuomari ja koiran käyttäytymisen arvioiva tuomari.

TMC-testin käytösosuus muodostuu kolmesta osa-alueesta:

a) Vieraat henkilöt.

Tuomari ja avustaja tarkastavat koiran mikrosirun tai tatuoinnin. Tuomari kätelee ohjaajan. Tämän jälkeen koira liikkuu löysällä taluttimella ohjaajan kanssa ihmisryhmän (kuusi henkilöä) lomassa. Ihmiset seisovat ensin paikoillaan ja liikkuvat sitten ja lopuksi muodostavat tiiviin ympyrän koiran ja ohjaajan ympärille. Koira ei saa osoittaa pelon tai aggression merkkejä tilanteessa.

b) Visuaalinen häirintä.

Kentällä on kaksi korkeaa paalua 20 metrin etäisyydellä toisistaan. Niiden väliin 1,5 m korkeuteen on kiinnitetty naru, johon on ripustettu useita 50 cm pitkiä muovisoiroja. Nämä heilahtelevat tuulella. Ohjaaja kävelee koiran kanssa nauhojen vieressä paalulta toiselle ja palaa takaisin toista puolta. Koiran tulee palautua nopeasti mahdollisesta hämmennyksestään. Koira ei missään vaiheessa saa osoittaa pelkoa tilannetta kohtaan.

c) Laukaisuvarmuus.

Koira kävelee löysällä taluttimella noin 20 päässä ampujasta. Koiran tulee nopeasti toipua hämmennyksestä, eikä se saa osoittaa pelon merkkejä.

Osallistumisvaatimukset:

Testattavan koiran tulee olla virallisesti rekisteröity, tunnistusmerkitty ja DNA-testattu. Sen on oltava terve sekä virallisesti lonkka- ja kyynärniveltuvattu (alaikäraja kuvaukselle on 18 kk). Virallisen lonkkakuvaustuloksen tulee olla A tai B ja virallisen kyynärniveltuloksen 0-1. Koiran tulee olla täyttänyt 20 kuukautta viimeistään testipäivänä. Testin tulos on virallinen ja koira joko läpäisee tai ei läpäise testiä. Testin voi tuomarin päätöksellä uusia aikaisintaan 6 kk:n kuluttua, mikäli koira ei läpäise testin käsittelyosuutta tai koira ei ole jaksanut suorittaa testiä loppuun asti. Testin voi uusia vain kerran ja toisen testin tulos jää voimaan.

Testiin ei saa osallistua rakenteellisesti ja / tai tyyppiltään huono koira, sairas koira, kivesvikainen koira, C-D- tai E-lonkkainen koira, 1-astetta huonomman kyynärniveltuloksen saanut koira tai koira, jolle on suoritettu leikkaus jonkin vian tai vamman korjaamiseksi tai peittämiseksi.